МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ФМД-23-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси , банківська справа та страхування»,
освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

_____ Ковальчук Назарій Петрович
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____ Чуницька Ірина Іванівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене з звання)

Керівник освітньо-професійної
програми _____ Чуницька Ірина Іванівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «16» 01 2025 № 11

Завідувач кафедри _____ Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2025

Реєстрація №_4_ 03.02.2025р. _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 30.01.2025р. _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис

Результат захисту 90 (відмінно) 03.02.2025р. _____
(оцінка) (дата) (підпис

Голова комісії: _____ Гриценко Л.О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

_____ Бурлакова О.І.
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Онищко С.В.
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Клюєва О.В.
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				03.02.2025 р. Береславська О.І. Онишко С.В. Ключка О.В. Чуничька І.І. Приймостка І.О.
1. Доповідь	від 0 до 10	8		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	24		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	8		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	45		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	90		

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 45 балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТАШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100- бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
90	A	5 (відмінно)	03.02.2025 р.	Береславська О.І. Онишко С.В. Ключка О.В. Чуничька І.І. Приймостка І.О.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій

Кафедра фінансових ринків та технологій

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

Затверджую
Завідувач кафедри фінансових ринків
та технологій
_____ Олена БЕРЕСЛАВСЬКА

«12» грудня 2023

Завдання на кваліфікаційну роботу

(проєкт)здобувачу вищої освіти

Ковальчук Назарій Петрович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту)
«Діяльність страхових компаній на фінансовому ринку України»
Затверджена наказом ректора від 26.12.2023 № 1732
2. Строк здачі закінченої роботи – 30.10.2024 р.
3. Мета роботи – визначення теоретичних засад діяльності страхових компаній на фінансовому ринку, її аналіз, а також пропозицій щодо її активізації.
Об'єкт дослідження – діяльність страхових компаній на фінансовому ринку.
Предмет дослідження - економічні відносини, що виникають у діяльності на фінансовому ринку України.
Орієнтовна база дослідження – НАСК «ОРАНТА»
4. Вихідні дані до роботи – офіційні дані НАСК «ОРАНТА»
5. Перелік графічного матеріалу – 6 таблиць, 16 рисунків
6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом) - 1. Теоретико-методологічні основи діяльності страхових компаній на фінансовому ринку: сутність та особливості страхової діяльності на фінансовому ринку; види страхової діяльності та основні складові її фінансового потенціалу. 2. Оцінка діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України (на прикладі НАСК «ОРАНТА»): основні тренди діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України; особливості діяльності НАСК «ОРАНТА» та її основні фінансової показники. 3. Напрямки активізації діяльності страхових компаній на фінансовому ринку в Україні.

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної)роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Підготовка 100 % кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	30.10.2024 р.	30.10.2024р.
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку керівнику	15.11.2024 р.	15.11.2024 р.
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	16-30.12.2024 р.	30.12.2024р.
4	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	11-16.12.2024 р.	16.12.2024р.
5	Рецензування кваліфікаційної роботи	02-10.01.2025 р.	10.01.2025р.
6	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	18.11.2024 р.-12.12.2024 р.	12.12.2024р.
7	ЗАХИСТ	03. 02.2025 р.	03.02.2025р.

8. Дата видачі завдання 15.12.2023 р.

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ (підпис) Чуницька І.І. (прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо- професійної програми _____ (підпис) Чуницька І.І. (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) Ковальчук Н.П. (прізвище, ініціали)

Відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи
«Діяльність страхових компаній на фінансовому ринку України»
Ковальчука Назарія Петровича

Ефективне розміщення коштів страхових резервів та формування інвестиційного портфелю страховика має важливе значення на фінансовому ринку кожної країни, особливо в період нестабільності та кризових явищ. Вітчизняні страхові компанії зустрічаються з труднощами в інвестиційній діяльності вже на етапі вибору фінансових інструментів і наповнення страхових резервів. Страховики приймають рішення щодо досягнення інвестиційних цілей шляхом вибору найризикованіших видів інвестицій і при цьому розміщують свої кошти на поточних рахунках і в банківських депозитах. Наразі використання цих інструментів дійсно допомагає зберегти страховиками кошти та захистити їх від інфляції, але це не служить засобом реального зростання коштів компанії так, як би до прикладу, цьому могли посприяти вкладання активів в акції. Страхові компанії як учасники фінансового ринку мають сформувати ефективну систему внутрішнього контролю, корпоративного управління, управління ризиками, визначити свої стратегічні цілі і на основі цього сформувати власну бізнес-модель яка буде враховувати умови сьогодення.

Робота містить три розділи. Перший розділ присвячено дослідженню теоретико-методичних основ діяльності страхових компаній на фінансовому ринку.

У другому розділі здійснено оцінку діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України (на прикладі НАСК «ОРАНТА»).

Третій розділ роботи присвячений визначенню напрямів активізації діяльності страхових компаній на фінансовому ринку в Україні.

Здобувач вищої освіти Ковальчук Н.П. працював згідно графіку.

Робота виконана самостійно, в повному обсязі у відповідності до чинних вимог, рекомендується до захисту з оцінкою «відмінно».

Керівник випускної кваліфікаційної роботи _____

Висновок кафедри про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти Ковальчука Н.П. після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «10» грудня 2024 № 10 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ Бєлєславська О.І.
(підпис) (прізвище, ініціали)

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу (проєкт)

здобувача вищої освіти Державного податкового університету

Ковальчук Назарій Петрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Діяльність страхових компаній на фінансовому ринку України

(назва теми)

Актуальність теми

Тема є актуальною, оскільки дозволяє оцінити сучасні проблеми та розробити рекомендації для розвитку страхового ринку в Україні, що має критичне значення для стабільної.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному підході до аналізу діяльності страхових компаній, врахуванні специфіки сучасних економічних умов України та розробці конкретних рекомендацій для покращення їх роботи на фінансовому ринку.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу

Текст добре структурований і чітко викладає основні етапи дослідження. Включення таблиць дозволяє чітко показати динаміку змін.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації, МФУ України Обґрунтованість пропозицій та висновків роботи базується на фундаментальному аналізі діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України. Практична цінність роботи полягає в можливості її використання для покращення фін. діяльності у сфері страхування

Наявність недоліків

1. Обмеження вибірки досліджуваних компаній.
2. Обмеження у врахуванні макроекономічних змін.

Загальний висновок і оцінка роботи

Робота є комплексним дослідженням, яке надає вагомий аналіз теоретичних та практичних аспектів функціонування страхового ринку в Україні.

Рецензент Бухгалтер ТОВ „КС-Інжиніринг"

(найвищий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Костарєва Н. Є.

(підпис) (ініціали, прізвище)

«10» січня 2025 р.

АНОТАЦІЯ

ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Мета роботи є визначення теоретичних засад діяльності страхових компаній на фінансовому ринку, її аналіз, а також пропозицій щодо її активізації.. Основними завданнями роботи є: визначити сутність та особливості страхової діяльності на фінансовому ринку; ідентифікувати види страхової діяльності та основні складові її фінансового потенціалу; оцінити основні тренди діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України; проаналізувати особливості діяльності НАСК «ОРАНТА» та її основні фінансової показники; запропонувати напрями активізації діяльності страхових компаній на фінансовому ринку в Україні.

Об'єктом дослідження є діяльність страхових компаній на фінансовому ринку. *Предметом дослідження* є економічні відносини, що виникають у діяльності на фінансовому ринку України.

Базою досліджень є офіційні дані Національного банку України, а також НАСК «ОРАНТА».

За результатами дослідження сформульовані висновки та рекомендації, що можуть бути використані у роботі страхових комапній та активізації їх діяльності на фінансовому ринку.

Одержані результати можуть бути впроваджені в діяльність страхових компаній, а також використані у виробленні підходів щодо її активізації.

Кваліфікаційна робота містить 60 сторінок, 6 таблиць,18 рисунків, список використаних джерел із 42 найменувань, 3 додатки.

Ключові слова: страхові компанії, діяльність, фінансовий ринок, фінансовий потенціал, капітал.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2023 – 2024 рр.

Рік захисту роботи – 2025 р.

ABSTRACT

ACTIVITY OF INSURANCE COMPANIES IN THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE

The purpose of the work is to determine the theoretical foundations of the activity of insurance companies in the financial market, its analysis, as well as proposals for its activation. *The main objectives of the work* are: to determine the essence and features of insurance activity in the financial market; to identify types of insurance activity and the main components of its financial potential; to assess the main trends in the activity of insurance companies in the financial market of Ukraine; to analyze the features of the activity of NASK "ORANTA" and its main financial indicators; to propose directions for activating the activity of insurance companies in the financial market in Ukraine.

The object of the study is the activity of insurance companies in the financial market. *The subject* of the study is economic relations arising in the activity in the financial market of Ukraine.

The basis of the research is official data of the National Bank of Ukraine, as well as NASK "ORANTA".

Based on the results of the study, conclusions and recommendations were formulated that can be used in the work of insurance companies and the activation of their activities in the financial market.

The results obtained can be implemented in the activities of insurance companies, as well as used in developing approaches to its activation.

The qualification work contains 60 pages, 6 tables, 18 figures, a list of sources used with 42 names, 3 appendices.

Keywords: insurance companies, activities, financial market, financial potential, capital.

Year of completion of the qualification work – 2023 – 2024.

Year of defense of the work – 2025.

ЗМІСТ

ВСТУП……4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ ……..…..7
1.1. Сутність та особливості страхової діяльності на фінансовому ринку…….....7
1.2. Види страхової діяльності та основні складові її фінансового потенціалу..…….....14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ НАСК «ОРАНТА»)……20
2.1. Основні тренди діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України……...20
2.2. Особливості діяльності НАСК «ОРАНТА» та її основні фінансової показники……...29
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ В УКРАЇНІ……...…..39
ВИСНОВКИ……..…….44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….…46
ДОДАТКИ……...…...51

ВСТУП

У сучасних умовах страхування є важливою ланкою національної економіки. Ефективна робота страхових компаній суттєво впливає на фінансову стабільність України в цілому. Нині страхові компанії є інститутами, що набули широкого розвитку, що обумовлено не тільки специфікою цього бізнесу, а і відродженням у цілому систем страхування. Процеси розвитку страхового бізнесу, як і розвиток інших учасників фінансового ринку, не можна розглядати без зовнішнього середовища, що нині визначається новими законодавчими актами, політичною, економічною та соціальною ситуацією у країні, а також широкою взаємодією із конкурентами, клієнтами, державними та місцевими органами влади тощо. Послуги страхових компаній багато в чому приводять до мінімізації ризиків бізнесу, тож очевидним є великий інтерес до оцінювання ефективності їх управління, зокрема в умовах широкомасштабного вторгнення РФ в Україну.

Останні роки, зокрема коронакриза і повномасштабне вторгнення рф в Україну, спричинили істотний вплив на розвиток національного страхового ринку. Натомість поряд із негативними наслідками (скорочення страхових премій, зниження конкурентоспроможності і вихід із фінансового ринку великого числа страховиків) слід відзначити й деякий їх оздоровчий вплив у цілому на страховий ринок. Спостерігаються зміни стратегії розвитку страховиків: якщо раніше її було спрямовано на збільшення частки фінансового ринку, а в якості цільових ключових показників використовувались обсяги та темпи зростання страхових премій, то нині вони більше зорієнтовані на якість частки ринку, а основними цільовими показниками є рентабельність, ліквідність та збитковість, а це спричинило реструктуризацію та оптимізацію бізнес-процесів.

Розроблення теоретико-методичного підґрунтя і методичних підходів щодо аналізу діяльності страхових компаній на фінансовому ринку стають

пріоритетними науковими і практичними завданнями, що і спричинило вибір теми дипломної роботи.

Питання діяльності страхових компаній на фінансовому ринку досліджені у вітчизняній і зарубіжній літературі. Вагомий внесок у дослідження страхування та діяльності страхових компаній зокрема зробили вітчизняні вчені В. Базилевич, О. Барановський, Н. Внукова, К. Воблий, О. Гаманкова, О. Залєтов, Ю. Коваленко, І. Ковтун, С. Осадець, Т. Ротова, Н. Ткаченко, В. Фурман, Я. Шумелда, а проблематика здійснення оцінки фінансового стану страховика стала предметом досліджень у працях О. Клепікової, В. Олійника, В. Ситника, С. Субботіна на інших

Метою дослідження є визначення теоретичних засад діяльності страхових компаній на фінансовому ринку, її аналіз, а також пропозицій щодо її активізації. Для досягнення мети магістерського дослідження нами були виокремленні наступні завдання:

– визначити сутність та особливості страхової діяльності на фінансовому ринку;

– ідентифікувати види страхової діяльності та основні складові її фінансового потенціалу

– оцінити основні тренди діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України;

– проаналізувати особливості діяльності НАСК «ОРАНТА» та її основні фінансової показники;

– запропонувати напрями активізації діяльності страхових компаній на фінансовому ринку в Україні.

Об’єктом дослідження є діяльність страхових компаній на фінансовому ринку. **Предметом дослідження** є економічні відносини, що виникають у діяльності на фінансовому ринку України.

Методи дослідження складають як загальнонаукові методи пізнання, такі як системний, компаративний, статистичний, так і приватно наукові правові

методи: техніко-юридичний, метод правового моделювання, формально-юридичний та ін. При проведенні дослідження були використані також такі методи, як аналіз, синтез, порівняння, спостереження. Дослідження спирається на системний підхід та методичний принцип єдності теорії і практики. В аналітичній частині роботи використані методи мережевого планування й управління, методи оптимізації із застосуванням графіків.

Базою дослідження є дані Національного банку України і НАСК «ОРАНТА».

Науково-практична значущість дослідження полягає в тому, що дана робота є комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем фінансових механізмів діяльності страхових компаній. Наукова новизна міститься й у зроблених нами висновках, пропозиціях відносно активізації діяльності страхових компаній.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

1.1. Сутність та особливості страхової діяльності на фінансовому ринку

На розвиток сучасних суспільств впливають постійні загрози економічного, природного, політичного, військового впливів. Забезпечення відносної економічної стабільності для більшості суб'єктів господарювання і домогосподарств можливе лише за застосування та розвитку реальних механізмів страхування. Основним призначенням страхування при цьому є задоволення базових потреб будь-яких суб'єктів економіки – потребі у безпеці. Натомість як ключовий сегмент фінансового ринку, страхова діяльність сприяє мобілізації й обігу капіталів, покращує інвестиційний клімат, забезпечує добробут населення.

Страхова діяльність вважається одним із реально діючих механізмів, що гарантує розвиток національної економіки, сприяє її активній інтеграції до європейського та світового економічного простору. Теоретико-методичні основи страхової діяльності дають можливість виокремити: правові, організаційні, інституційні, фінансові та управлінські аспекти її сутності.

Правові аспекти сутності «страхова діяльність» проявляються у нормативному трактуванні, власне, страхування визначається у Законі України «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909-IX) як «правовідносини щодо захисту страхових інтересів фізичних та юридичних осіб (страховий захист) при страхуванні ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням, з володінням, користуванням і розпорядженням майном, з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі, у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування, за рахунок коштів фондів, що

формуються шляхом сплати страхувальниками страхових премій (платежів, внесків), доходів від розміщення коштів таких фондів та інших доходів страховика, отриманих згідно із законодавством» [27]. Щодо діяльності на ринку страхування, то вона включає «діяльність із страхування s діяльність з надання супровідних послуг на ринку страхування», а остання включає діяльність з надання посередницьких та допоміжних послуг.

Відповідно до вищезазначеного Закону України «Діяльність із страхування на території України мають право здійснювати виключно:

1) страховики-резиденти, що отримали ліцензію відповідно до цього Закону;

2) філії страховиків-нерезидентів, що отримали ліцензію відповідно до цього Закону;

3) страховики-нерезиденти з урахуванням положень ст. 6.

Діяльність із страхування включає:

1) пряме страхування за класами страхування, визначеними статтею 4 цього Закону;

2) перестрахування за класами страхування, визначеними статтею 4 цього Закону;

3) діяльність, пов’язану з управлінням активами страховика;

4) діяльність з реалізації страхових продуктів страховика відповідно до цього Закону;

5) іншу діяльність, пов’язану із здійсненням прямого страхування та/або перестрахування, визначену нормативно-правовими актами НБУ» [27].

Організаційні аспекти сутності страхової діяльності полягають у встановленні і дотриманні регламентованих нормативно-правовою базою правил щодо фінансової діяльності страховиків і відносин між всіма учасниками процесу страхування. Сюди входять страховики (перестраховики), страхові посередники, страхувальники, застраховані особи тощо. В цьому контексті необхідно розрізняти значення і функції кожного із учасників для розвитку фінансового ринку у цілому.

Інституційні аспекти сутності страхової діяльності закладені в їх розумінні як діяльності, що організовує і обслуговує механізми страхування.

Фінансові аспекти страхової діяльності проявляються через її здатність мобілізовувати й перерозподіляти частку національного доходу на користь суб'єктів господарювання і фізичних осіб із метою компенсування їхніх збитків після настання різних несприятливих подій за їх життя або діяльності.

Управлінські аспекти економічної сутності страхової діяльності відображають різнобічні впливи суб'єктів страхування на управління страховими капіталами, зокрема їх планування, а також організацію і контроль.

Ці аспекти діяльності страхових компаній проявляються через її специфічні функції:

– « соціальну, яка полягає у забезпечення соціальної стабільності, формуванні достатнього рівня особистої і майнової безпеки громадян;

– компенсаційну (ризикову), яка спричиняє перерозподіл грошових коштів серед учасників відносин страхування в результаті настання страхових подій;

– заощаджувальну (накопичувальну), яка забезпечує заощадження коштів, які належать господарюючим суб'єктам чи фізичним особам та іншим учасникам економічних відносин;

– превентивну (попереджувальну), що дозволяє упереджувати несприятливі події та мінімізувати негативні наслідків передбачених страхових випадків завдяки створеним страховим фондам;

– інвестиційну, яка втілюється через вкладення в цінні папери та інші інвестиційні операції на ринку капіталів;

– контрольну, яка передбачає чіткий нагляд і контроль за цільовим формуванням і використанням страхових фондів» [6, С. 125].

Зазначені функції діяльності страхової компанії втілюються у сукупності економіко-правових відносин через страховий ринок як частину фінансового ринку Економічна література накопичила багато визначень терміну «страховий

ринок».

За класичним трактуванням В. Базилевича і К. Базилевича, «страховий ринок – це частина фінансового ринку, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формується попит і пропозиція на нього» [3]. О. Гаманкова дає розгорнуте обґрунтування і стверджує, що «страховий ринок – є складовою як фінансового ринку (ринку грошей і ринку капіталів, оскільки на цих ринках страхові компанії розміщують свої капітали, використовуючи певні фінансові інструменти), так і ринку фінансових послуг, оскільки страхові компанії як фінансові посередники залучають кошти страхувальників, продаючи страхові послуги» [8; 9]. Інші ж вчені О. Ромашко і О. Шпільчак під страховим ринком розуміють «сукупність економічних відносин щодо купівлі- продажу страхової послуги» [29].

С. Осадець, Т. Артюх, О Гаманкова, О. Колотило і Т. Кривошлик вважають, що страховий ринок варто розглядати як «економічний простір, в якому взаємодіють страхувальники (формують попит на страхові послуги), різноманітні за формами організації страхові компанії (страховики, які задовольняють попит на послуги), страхові посередники (агенти та брокери), а також організації страхової інфраструктури – асоціації та об'єднання, що діють на ринку» [22]. І. Рудь підкреслює інституційний характер страхового ринку і визначає його як «сукупність різноманітних інститутів та механізмів, спрямованих на зниження втрат і ризиків учасників страхового ринку» [30]. Фурман В. пише, що «страховий ринок – це система стійких економічних відносин між покупцями, посередниками і продавцями, а також страховиками й регуляторними органами, пов'язаних із формуванням попиту, пропозиції та ціни на прямий страховий захист і перестрахування, які матеріалізуються у страхових, перестрахувальних і супутніх послугах у певній країні, групі країн чи міжнародному масштабі, що підлягає регулюванню» [34].

Отже, існуючі концептуальні підходи дозволяють виділити п'ять ключових векторів, які обґрунтовують необхідність та зміст страхового ринку (рис. 1.1):

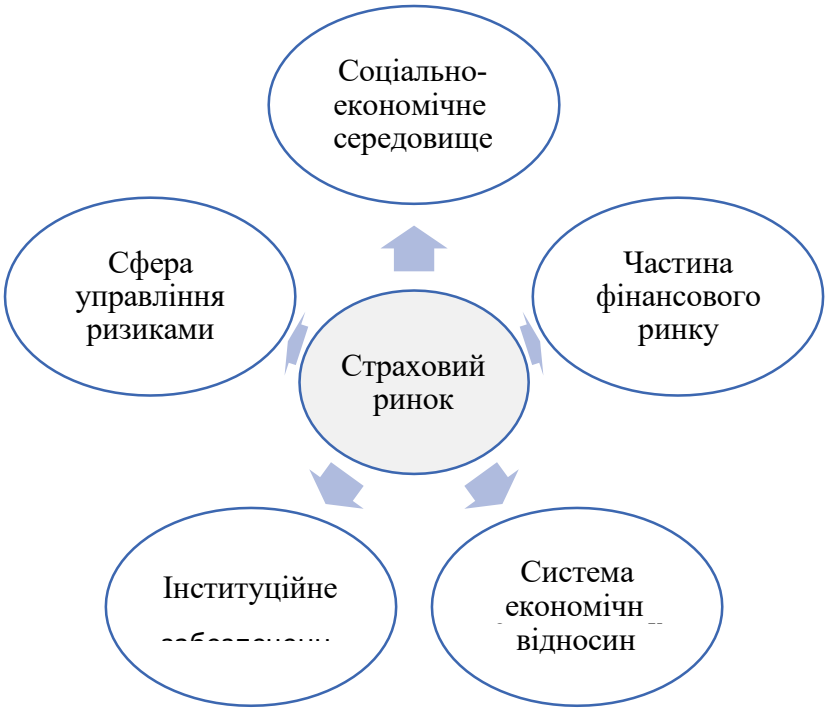

Рис. 1.1. Наукові підходи щодо розуміння страхового ринку [35]

1) як частина фінансового ринку страховий ринок характеризується його приналежністю до окремої сфери економічних відносин щодо приводу купівлі-продажу фінансових інструментів, зокрема договорів страхових захистів, а також фінансових активів та цінних паперів, що дозволяє мобілізовувати й нарощувати сформовані страхові фонди.

2) як соціально-економічне середовище страховий ринок є тим місцем, де «об'єктом купівлі-продажу є страховий захист, формується попит і пропозиція на нього, а сукупність всіх його суб'єктів функціонує в системі економічних, фінансових, договірних, інформаційно- консультаційних та інших відносин, що зумовлені необхідністю страхової послуги і виникають між ними на всіх етапах її надання» [19];

3) як сфера управління ризиком страховий ринок є спеціальним механізмом, який дозволяє певним чином організовувати систему захисту для фізичних осіб або суб’єктів господарювання, і тим самим убезпечити їх від негативних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища;

4) як інституційне забезпечення страховий ринок є сукупністю страхових

компаній і допоміжних фінансових корпорацій, що активно взаємодіють на ринку і забезпечують укладання й виконання різних страхових договорів і таким чином сприяють розвитку всього фінансового ринку;

5) як система економічних відносин страховий ринок є класичним ринком, де відбувається процес купівлі–продажу страхової послуги і встановлюються ринкові ціни. Цей ринок також забезпечує купівлю-продаж специфічних товарів, що втіленні у страховому захисті, з механізмом встановлення цін на цей товар (послугу) за ринковими правилами, тобто за механізмами попиту і пропозиції.

Ключові елементи страхового ринку для будь-яких з виділених наукових підходів – це його учасники, або суб'єкти ринку (рис. 1.2).

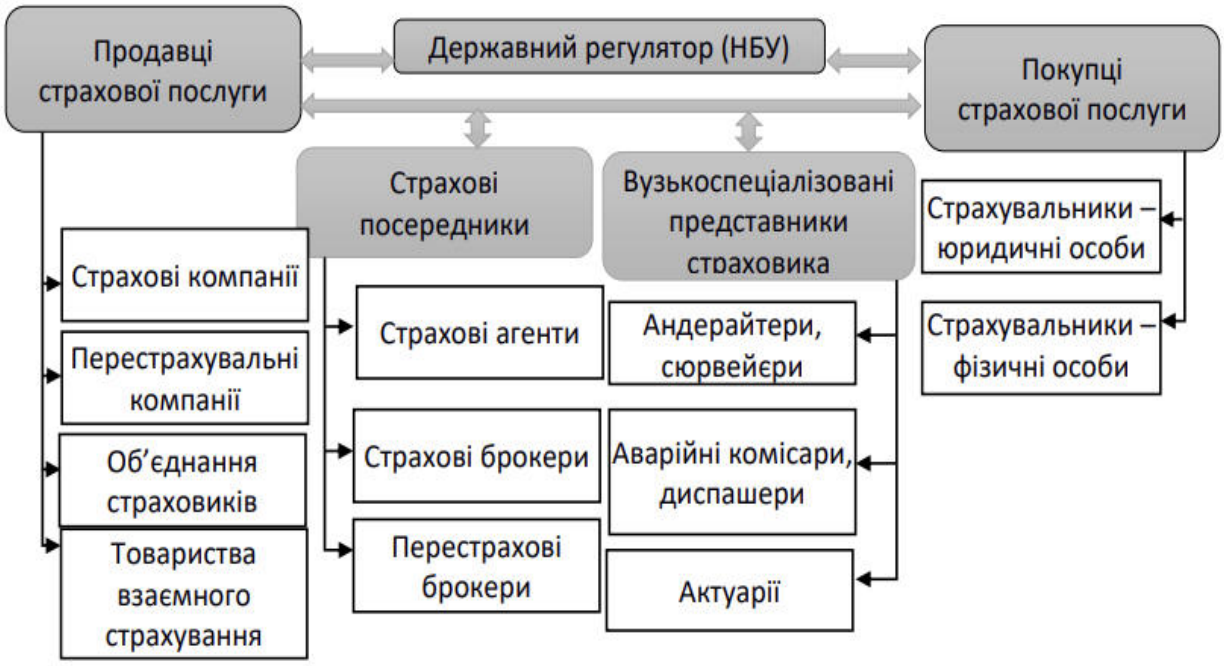

Рис. 1.2. Основні учасники страхового ринку [35]

Продавцями страхових послуг на страховому ринку є страховики. Відповідно до Закону України «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909-IX, « страховик – це фінансова установа або філія страховика-нерезидента, яка має право здійснювати діяльність із страхування» [27]. До них відносені страхові і перестрахувальні компанії, об'єднання страховиків, а також товариства

взаємного страхування.

Страхова компанія задля реалізації страхової діяльності повинні отримати відповідну ліцензію та дотримуватись вимог нормативно-правового регулювання з боку регулятора фінансового ринку – НБУ. Перестрахувальні компанії, або перестраховики, – це страхові компанії, що укладають договори перестрахування із іншими страховими компаніями, сприймають на себе певну частку ризиків перестрахувальників. Щодо об'єднань страховиків, то вони створюються страховиками й іншими учасниками страхового ринку задля захисту інтересів їхніх членів, а також реалізації спільних програм і проєктів, зокрема і забезпечення саморегулювання. До специфічного виду організації страховиків варто віднести товариство взаємного страхування, що створюється і функціонує як некомерційна організація задля формування страхових захистів членів товариства.

На страховому ринку також виділяють й інші інститути, що обслуговують операції страхування: 1) страхові агенти та брокери; 2) перестрахові брокери. Страховий агент може бути фізичною і юридичною особою, що укладає та обслуговує договори страхування від імені і за дорученням одного/декількох страховиків. Страховий брокер – юридична особа, що надає послуги страхування за дорученням страховиків, проте від свого імені. Робота страхових брокерів може бути лише ліцензованою і полягає у пропонуванні для страхувальників належних їх запитам страхових компаній із наступним супроводженням різних угод страхування. Перестраховий брокер укладає від свого імені (на користь страхових компаній) договір перестрахування, через що підвищується якість послуги на страховому ринку.

Ефективне функціонування страхового ринку у цілому, а також висока якість страхових послуг може бути забезпечена ефективною роботою ріхних вузькоспеціалізованих структур страховика, що формують свою інфраструктуру страхового ринку. Це можуть бути спеціалізовані установи або висококваліфіковані фахівці, які продукують послуги щодо оцінювання ризиків

(наприклад, андеррайтери, актуарії та інші) чи отримуваних збитків (наприклад, аварійні комісари, диспашери), контролю й інспектування майна (сюрвейєри). Останні відповідають насамперед за збереження майна за транспортування та за необхідності складають акт одержавних пошкоджень. Диспашери же є спеціальними експертами, що встановлюють факти настання страхових подіїй, а також розраховують обсяг збитку, розподіляють рівні відповідальності між учасниками страхових відносин.

1.2. Види страхової діяльності та основні складові її фінансового потенціалу

Товар, який купують і продають на страховому ринку, називають страховим товаром, страховим продуктом або страховою послугою. Натомість всі вони базуються на страховому захисті, який визначається справедливо як об'єкт страхового ринку. Отже, страхові захисти інтересів і юридичних, і фізичних осіб можна розділити на особистий, майновий захист та захист відповідальності (рис. 1.3), що слугує основою для визначення видів страхування – майнове, особисте і страхування відповідальності.

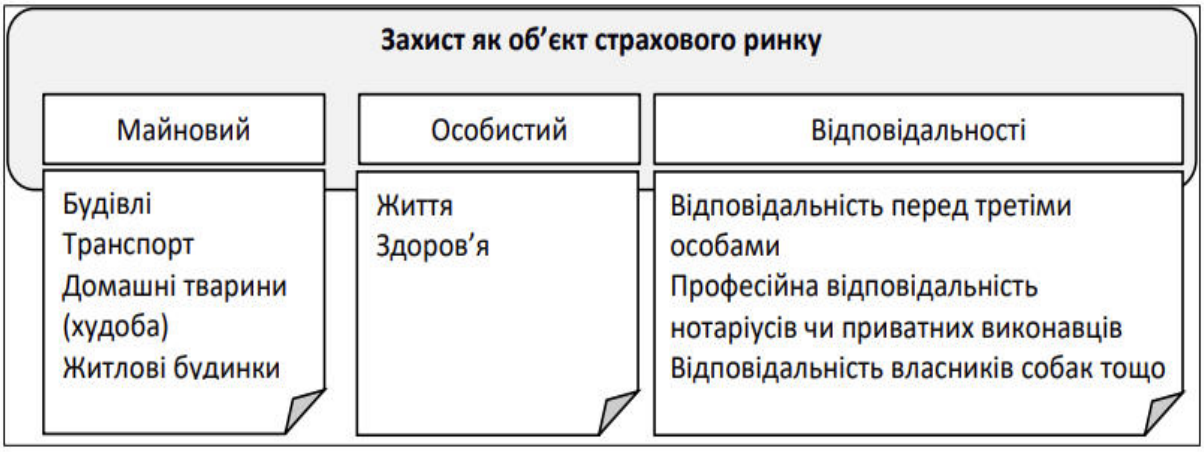

Рис. 1.3. Об'єкти страхового ринку [35, С.13]

Майновий захист э об'єктом майнового страхування, що є системою економічних відносин між страхувальниками та страховиками за надання

страхової послуги і захисту майнових інтересів страхувальників, які пов'язано з володінням, використанням та управлінням майновими цінностями. Найпоширенішими об'єктами майнового страхування є різноманітні будівлі виробничого та невиробничого характеру, а також транспортні засоби юридичних і фізичних осіб, домашня худоба та тварини, житлові будинки/квартири, меблі, електроніка, побутова техніка та інше майно. Існують страхові продукти, або програми страхування, коли є можливість страхувати майно у цілому або як окремі невеликі групи чи одиниці. Типові страхові випадки у сфері саме майнового страхування включають пошкодження майна через пожежі, стихійні лиха, а також протиправні ді третіх осіб тощо. Економічний зміст майнового страхування складає відшкодування отриманого через страхові події збитки.

Особистий захист – основа для особистого страхування, де об'єктом є життя або здоров'я людини. При цьому існує безліч страхових послуг, які передбачають відповідний страховий захист за втрати здоров'я або життя застрахованих осіб, причому на добровільних засадах. Наразі доволі поширеними є страхування різних умов дожиття, медичні поліси страхування та інші. Економічним призначенням особистого страхування є відшкодування витрат на оздоровлення або лікування, що стало наслідком страхового випадку або виплати матеріальної компенсації на користь пов'язаних сторін у випадку смерті застрахованої особи. Захист відповідальності є основою для відповідного виду страхування, що охоплює в себе страхування від можливих ризиків стосовно адміністративної, цивільної або матеріальної відповідальності. В усіх визначених випадках, страхування відповідальності передбачає виплату компенсацій на користь третіх постраждалих осіб. Економічне призначення страхування відповідальності полягає у відшкодуванні збитку, який виник у результаті протиправних дій страхувальника (застрахованої особи).

Міцність фінансового потенціалу страховиків є передумовою їх успішної діяльності на страховому ринку. Його розміри визначаються якістю та обсягом фінансових ресурсів у його розпорядженні. Ці фінансові ресурси є грошовими доходами і надходженнями, які використовуються страховою компанією для операцій страхування та перестрахування від моменту укладання договору страхування до виконання конкретних зобов'язань по них як страхові виплати, а також задля інвестування й інших витрат, що забезпечують договори страхування, економічне стимулювання працівників, удосконалення і підвищення якості страхових послуг.

Фінансові ресурси страховика є коштами у формі доходів і зовнішніх надходжень, що необхідні для його життєдіяльності.

Економічна література, в основному, сформувала єдиний підхід щодо питання класифікації фінансового капіталу страховиків: вважається, що він складається з власного і залученого капіталу (рис. 1.4).

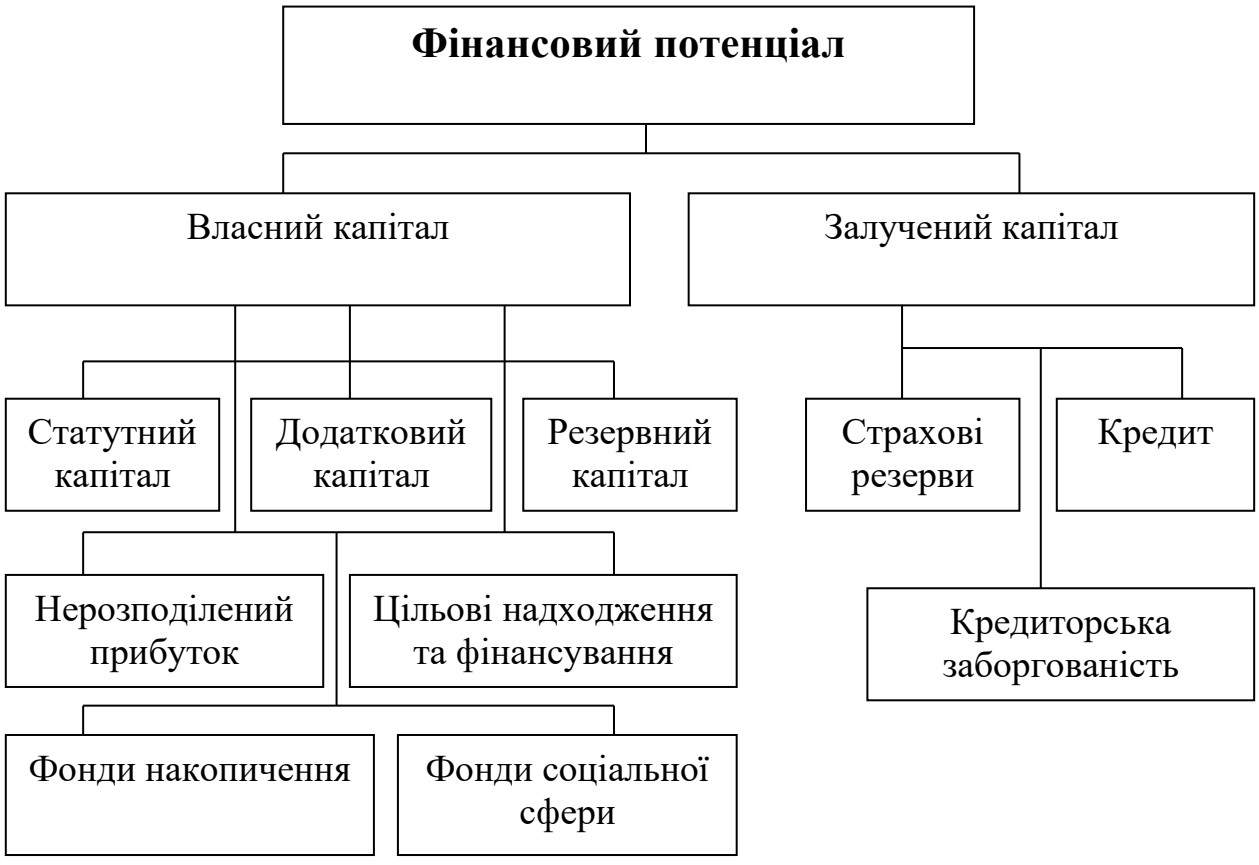

Рис. 1.4. Структура фінансового потенціалу страхової компанії [15, С. 188]

Власний капітал формується зі статутного і додаткового капіталу, а також резервного капіталу і нерозподіленого прибутку. Перераховані елементи можуть включати фонди соціальної сфери і накопичення. Щодо формування власного капіталу, то воно здійснюється через внески засновників і подальше поповнення з прибутку від фінансової діяльності, прибутків від інвестування коштів, додаткової емісії акцій.

Відповідно до ЗУ «Про страхування», «статутний капітал страховика формується та/або збільшується виключно у грошовій формі та зараховується на банківські рахунки відповідно до законодавства. Грошові внески для формування та збільшення статутного капіталу резиденти України здійснюють у гривні, а нерезиденти - в іноземній валюті або у гривні. Статутний капітал страховика та/або особи, яка має намір здійснювати діяльність із страхування, повинен формуватися з підтверджених джерел. Вимоги до джерел походження грошових коштів, за рахунок яких формується та збільшується статутний капітал, та порядок їх перевірки встановлюються нормативно-правовими актами НБУ, який у встановленому ним порядку погоджує зміну розміру статутного капіталу страховика. Державна реєстрація зміни до статуту страховика у зв'язку із зміною розміру його статутного капіталу може бути проведена лише після отримання згоди НБУ на таку зміну. Юридична особа, яка має намір здійснювати діяльність із страхування, до отримання ліцензії має право витрачати грошові кошти, що вносяться засновниками для формування її статутного капіталу, виключно з метою підготовки до здійснення нею діяльності із страхування» [27].

Статутний капітал страховика формується з внесків грошовими коштами його засновників. Джерела утворення додаткового капіталу включають:

1) кошти, що отримані у результаті переоцінки основного капіталу;

2) емісійний дохід від розміщення акцій;

3) кошти, що безоплатно передані іншими організаціями.

Резервний, або запасний капітал, страхової компанії формується за рахунок чистих прибутків відповідно до нормативних чи установчих документів. Він не стосується жодних фінансових зобов'язань і слугує доповненням до статутного капіталу. Акціонерні товариства повинні забезпечувати величину резервного капіталу не менше 15 % розміру статутного капіталу. За певних обставин резервний капітал можна використати на покриття збитків, невиробничих втрат, а також погашення корпоративних облігацій і викупу акцій коли відсутні інші засоби.

Нерозподілений прибуток після статутного капіталу є важливим елементом у складі власного капіталу страховика, він дозволяє формувати власний капітал, що має внутрішнє походження і розраховується за наслідками фінансового року. Такий прибуток визначає величину прибутку, що реінвестований у страхову компанію, утворюється як залишок прибутків після виконання усіх поточних зобов'язань страхової компанії перед бюджетами, після дивідендних виплат, відрахування до резервного й інших фондів. І оскільки розміри усіх відрахувань, окрім внесків у вільні резерви та дивіденди, вже є визначеними, то залишки нерозподіленого прибутку залежать від розміру дивідендів, які встановлюється загальними зборами акціонерів та іншими органом управління страховою організацією (в залежності від форми її організації), а також внесків у вільні резерви страховиків.

Розмір власного капіталу має велике значення на першому етапі діяльності страхової компанії, за отримання ліцензії на право провадити страхову діяльність, а також за здійснення страхових операцій, оскільки у створеної страхової компанії, як правило, ще не сформовано достатні страхові фонди, що здатні протистояти великим збиткам. Тоді страховики можуть виконати свої зобов'язання через власний капітал, який виконує функції самострахування. Можливості втрати частки власного капіталу для страховика означає підприємницькі ризики, що притаманний даній сфері.

Склад залученого капіталу страхової компанії включає елементи, які є позиковим капіталом. Сюди входить кредиторська заборгованість, зокрема

заборгованість із оплати праці, позичковий капітал, зокрема банківський кредит. Страхові організації час від часу користуються послугами банків щодо отримання кредитів для виплат заробітної плати тощо. Натомість таке відбувається рідко, тож кредит не є значущим елементом у залученому капіталі.

Головна й визначальна особливість в організації страхового фінансового бізнесу – це наявність специфічних фінансових резервів, що мають цільове призначення. Створення таких фондів відображає галузеву специфіку самого страхування. Страховик може використовувати ведення справ лише частину премії, яка збирається по договорам страхування за рахунок навантаження. Основна частина премії, або ризикова премія (нетто), призначена для виплати страхового відшкодування і забезпечує виконання усіх договірних зобов'язань страховика і використовується лише у разі потреби – при настанні страхової події. До тих пір нетто-премія збирається й резервується, утворюючи страховий фонд компанії.

Особливості фінансової організації страховиків випливають із такого:

1) «страхові компанії реалізують на ринку особливий товар, а саме: страховий захист, за що отримують певну плату. При цьому страховик спочатку акумулює кошти, що надходять від страхувальника, і лише після цього зазнає витрат, пов'язаних з компенсацією збитків за укладеними договорами страхування, тобто існує розрив в часі між моментом одержання доходів і моментом надання страхової послуги;

2) страхові компанії мають свої особливі доходи, які формуються за рахунок страхових внесків, а також доходів від інвестування коштів страхових резервів;

3) витрати страховика пов'язані з необхідністю виплати страхових відшкодувань і страхових сум, а також із проведенням самого страхування;

4) фінансові результати страховика формуються окремо за ризиковими видами страхування та страхуванням життя;

5) для забезпечення платоспроможності та виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками страхові компанії формують страхові резерви та здійснюють перестрахувальні операції» [7].

Від того, наскільки ефективно страховики розпоряджаються своїми фінансовими ресурсами (правильно реалізують страхові і перестрахувальні операції, а також формують і розміщують страхові резерви тощо), залежить їхня здатність своєчасно виконувати власні зобов'язання перед страхувальниками.

РОЗДІЛ 2
ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ НАСК «ОРАНТА»)

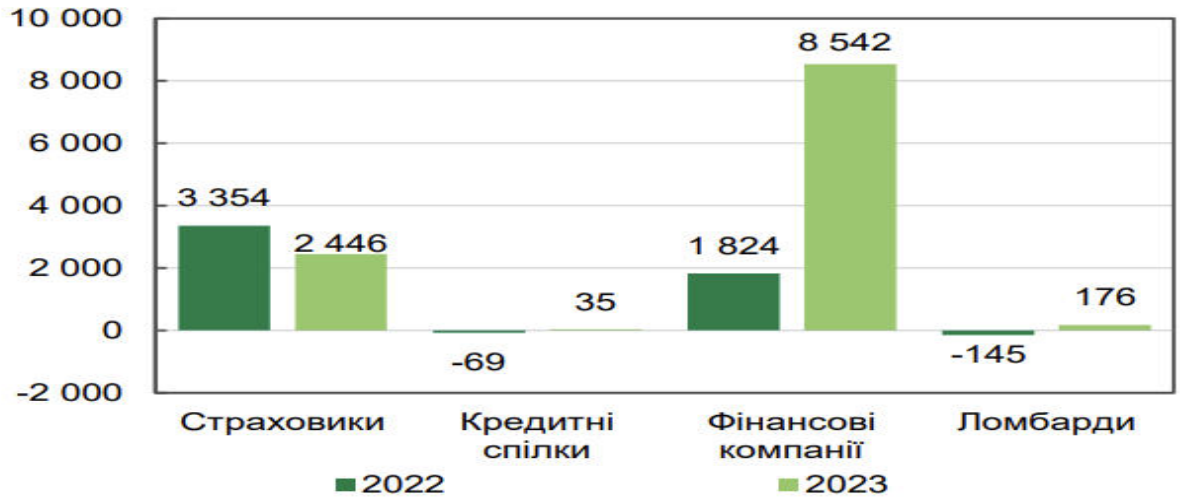
2.1. Динаміка розвитку страхових компаній у розрізі фінансових установ

Наприкінці 2023 року небанківські фінансові установи розвивались різноспрямовано. Суттєво зріс обсяг активів і послуг страховиків життя і кредитування від фінкомпаній (рис. 2.1 і 2.2).

Рис. 2.1. Структура активів фінансового сектору у 2020 – 2023 рр., млрд грн [24]

Рис. 2.2. Кількість надавачів фінансових послуг у 2020 – 2023 рр. [24]

Обсяг активів інших фінансових установ і основних фінансових послуг наприкінці року зменшилися. Зокрема знизились валові премії із ризикового

страхування, а страхові виплати зросли. Суттєво погіршились коефіцієнти збитковості й ефективності діяльності страховиків з ризикових видів страхування. Натомість завдяки інвестиційним прибуткам страхова діяльність була прибутковою. Обсяги активів кредитних спілок майже не змінилися, однак обсяги кредитного портфеля й операційна ефективність знизились. Вони отримали прибуток за рахунок падіння обсягів резервів під кредитні збитки. І, не зважаючи на зменшення обсягу всіх операцій, окрім кредитних, більшість фінансових компаній залишалися прибутковими. Щодо діяльності ломбардів, то вона помітно скоротилась: знизились обсяги активів, а також кредитів і доходів, рентабельності.

Рис. 2.3. Чистий фінансовий результат надавачів небанківських фінансових послуг у 2022 – 2023 рр., млн грн [24]

Кількість виробників небанківських фінансових послуг на кінець 2023 року зменшилась (рис. 2.2). З реєстру НБУ «виключено 36 фінансових компаній, 16 ломбардів, по десять кредитних спілок і страховиків, а також сім лізингодавців. Більшість фінустанов залишили ринок за рішенням регулятора, зокрема через невиконання ліцензійних умов. Упродовж кварталу було зареєстровано чотири ломбарди, фінансову компанію та лізингодавця. Загалом за 2023 рік із ринку вийшли понад 320 установ, переважно фінансові компанії та ломбарди, натомість було зареєстровано дев’ять нових: чотири ломбарди, три фінкомпанії та два лізингодавці. У 2023 році 14 фінансових компаній добровільно відмовилися від частини ліцензій, двом страховикам було поновлено окремі ліцензії після усунення ними порушень вимог регулятора. Загальні обсяги активів виробників небанківських фінансових послуг зменшилися на 0,7 % (+3,2 %). Найсуттєвішого скорочення активів зазнали ломбарди, дещо менше скоротилися активи фінансових компаній. Частка НБФУ в активах фінансового сектору, нагляд за якими здійснює НБУ, упродовж кварталу зменшилася на 1,1 % до 10,1 %» [НБУ]. При цьому

концентрація усіх сегментів виробників небанківських фінансових послуг і надалі має тенденцію до зростання.

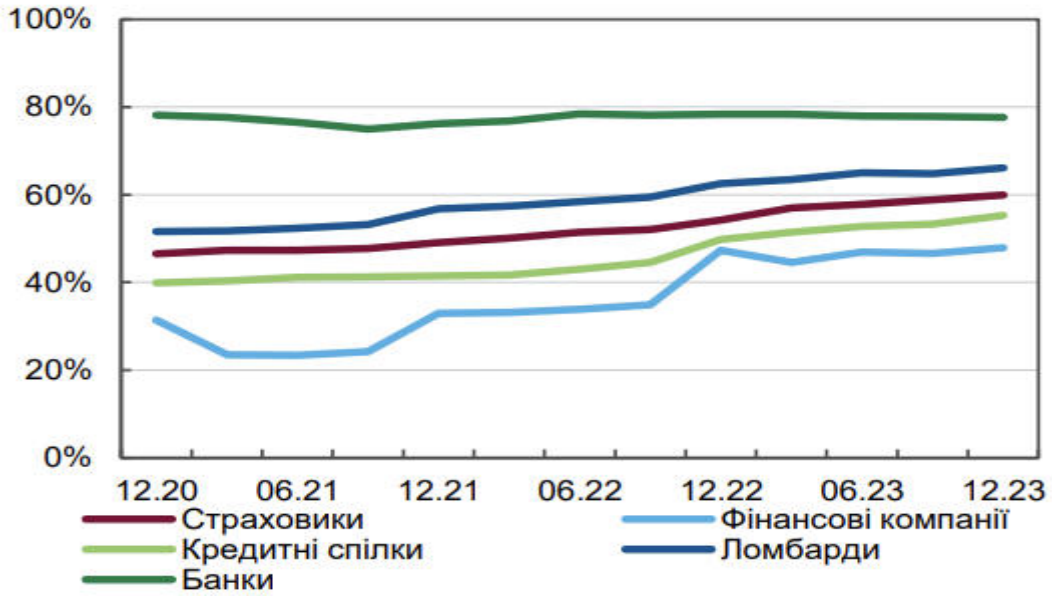

Рис. 2.4. Частка активів 10 найбільших фінансових установ у сегментах фінансового ринку у 2020 – 2023 рр. [24]

Наприкінці 2023 року обсяг активів банківських установ суттєво зріс, а обсяги активів виробників небанківських фінансових послуг трохи зменшилися. Загальна частка останніх в активах фінансового сектору знизилась на 1,1 % до 10,1 % (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Активи і кількість фінансових установ, регулювання і нагляд за якими здійснює НБУ у 2020 – 2023 рр. [24]

		2020	2021	2022	03.2023	06.2023	09.2023	12.2023	Зміна за IV квартал
Страховики	Активи, млн грн	64 903	64 737	70 298	70 480	70 780	73 399	74 335	1.3%
	Кількість	210	155	128	122	115	111	101	-10
Кредитні спілки	Активи, млн грн	2 317	2 330	1 449	1 380	1 393	1 418	1 422	0.3%
	Кількість	322	278	162	157	151	143	133	-10
Фінансові компанії	Активи, млн грн	186 572	216 406	243 997	259 338	237 433	253 111	250 631	-1.0%
	Кількість	960	922	760	682	629	594	559	-35
Ломбарди	Активи, млн грн	3 854	4 289	4 101	4 276	4 548	4 599	3 848	-16.3%
	Кількість	302	261	183	171	164	158	146	-12
Банки	Активи, млн грн	1 822 841	2 053 232	2 353 939	2 427 204	2 562 123	2 647 624	2 942 806	11.1%
	Кількість	73	71	67	65	65	63	63	0

Щодо страхування, то у 2023 році обсяг активів non-life страховиків залишався незмінним, і за весь рік виріс лише на 1 %. З Реєстру було виключено 27 компаній – переважно з сегменту ризикового страхування. У цілому активи страховиків життя підвищились на 4 % на квартал і на 17 % протягом року.

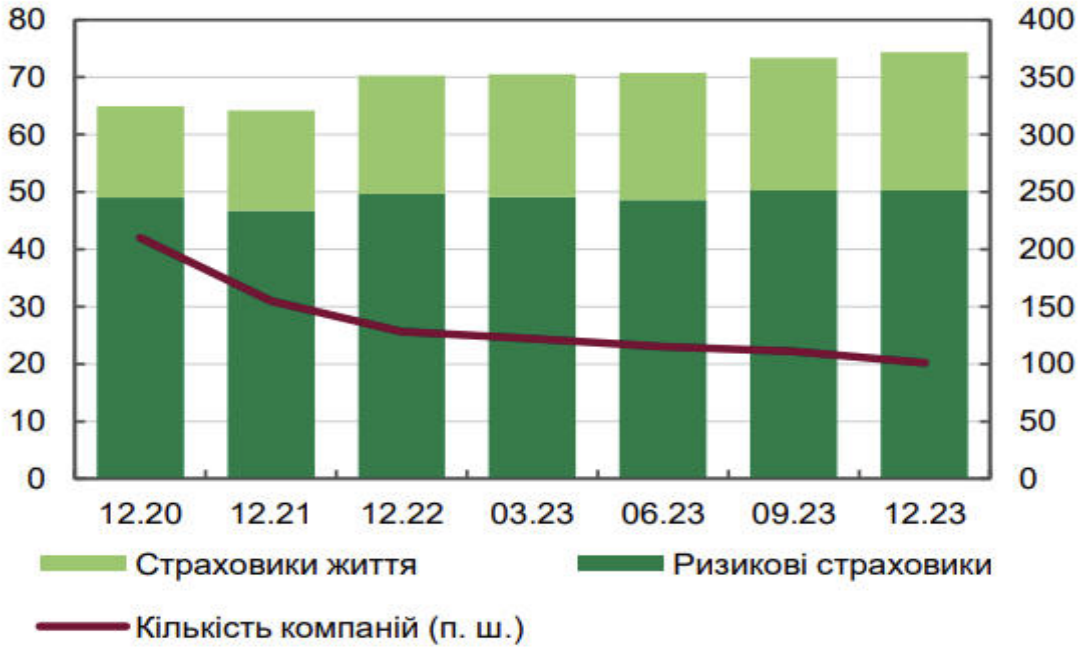

Рис. 2.5. Обсяги активів страховиків та їх кількість у 2020 – 2023 рр. [24]

Структура активів страховиків життя і ризикових видів страхування наведено на рис. 2.5 і 2.6.

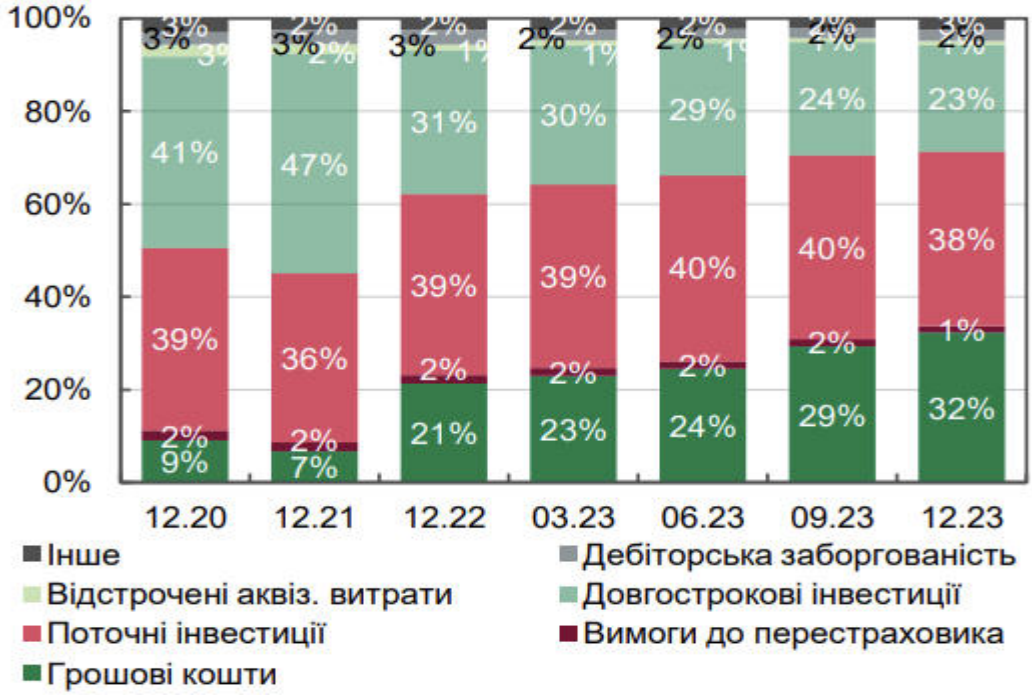

Рис. 2.6. Структура активів страховиків життя у 2020 – 2023 рр. [24]

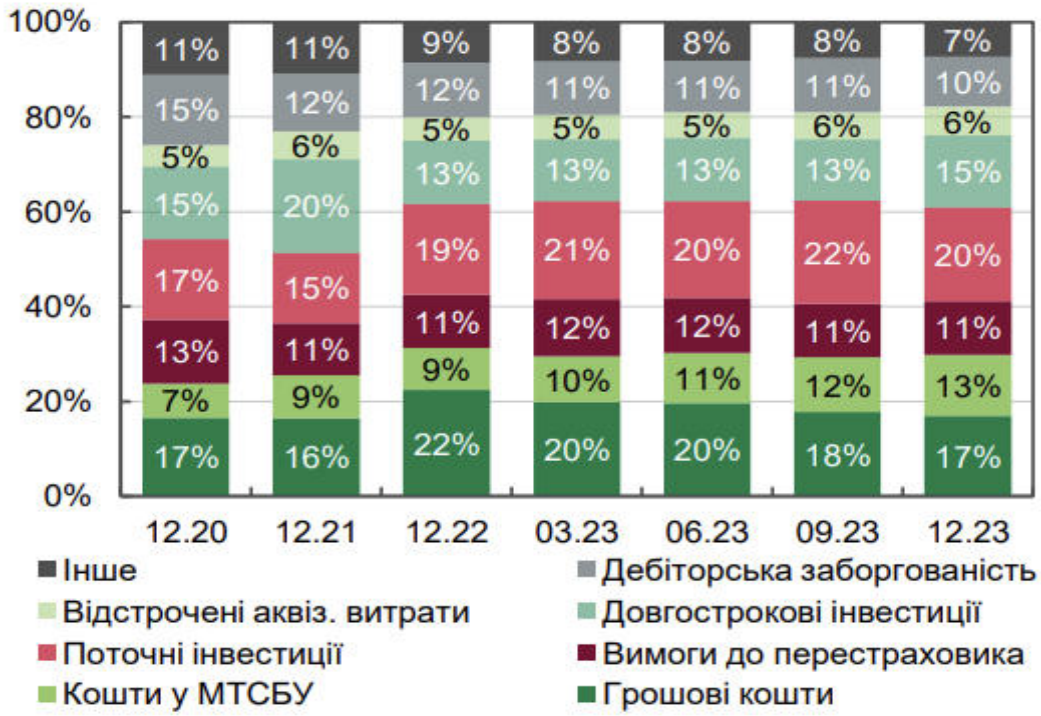

Рис. 2.7. Структура активів ризикових страховиків у 2020 – 2023 рр. [24]

Наприкінці року валові премії із ризикового страхування впали порівняно з III кварталом на 2 %, натомість зросли на 16 % порівняно з показниками останнього кварталу попереднього року. Виплати збільшились на 15 % на квартал та на 39 % на рік. При цьому відношення виплат до премій у сфері ризикового страхування несуттєво зросло у IV кварталі.

Премії із страхування життя суттєво зросли за квартал і протягом року: на 21 % і 19 % відповідно. При цьому суттєво зросли й обсяги виплат: на 19 % на квартал і 41 % на рік. Рівень виплат, що приведений до річного розміру, надалі зростав: так, у IV кварталі 2023 р. був на треть вищим, аніж наприкінці 2022 р.

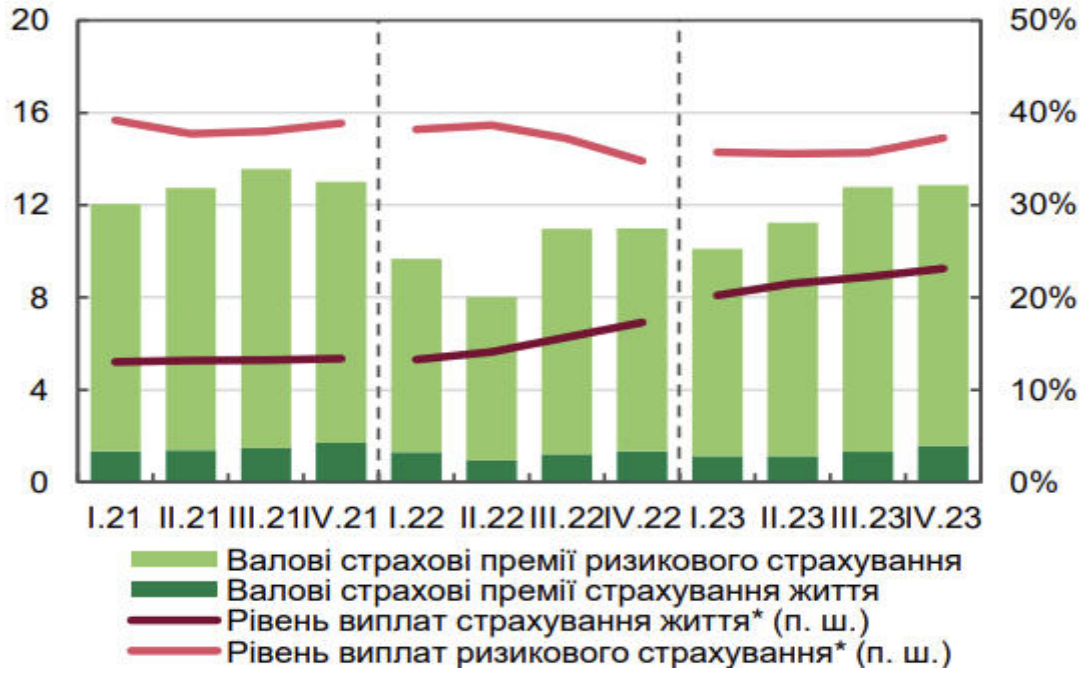

Рис. 2.8. Премії та рівень виплат за видами страхування у 2021 – 2023 рр. , млрд грн [24]

Автомобільні види страхування, зокрема ОСЦПВ, КАСКО, “Зелена картка”, зберегли лідерство по обсягам страхових премій з-поміж інших ризикових видів страхування (рис. 2.9 і .10). Порівняно з 2022 роком премії автострахування виросли на 15 %. При цьому в останньому кварталі 2023 р.

обсяг валових премій автострахування скоротився на 3 %, насамперед через менші премії за продуктами “Зеленої картки”. Піки зростання популярності цих продуктів через вимушені еміграційні виїзди українців, Обсяг виплат зростає: зокрема у понад 2 рази за 2023 рік, це збільшило рівень виплати вдвічі. На 40 % зросли валові премії із страхування майна і вогневих ризиків, а валові виплати зменшились на третину. Не зважаючи на стрімке зростання, цей продукт і досі не відновився після зниження у 2022 році.

Рис. 2.9. Страхові премії та виплати за видами страхування у 2023 р., млрд грн [24]

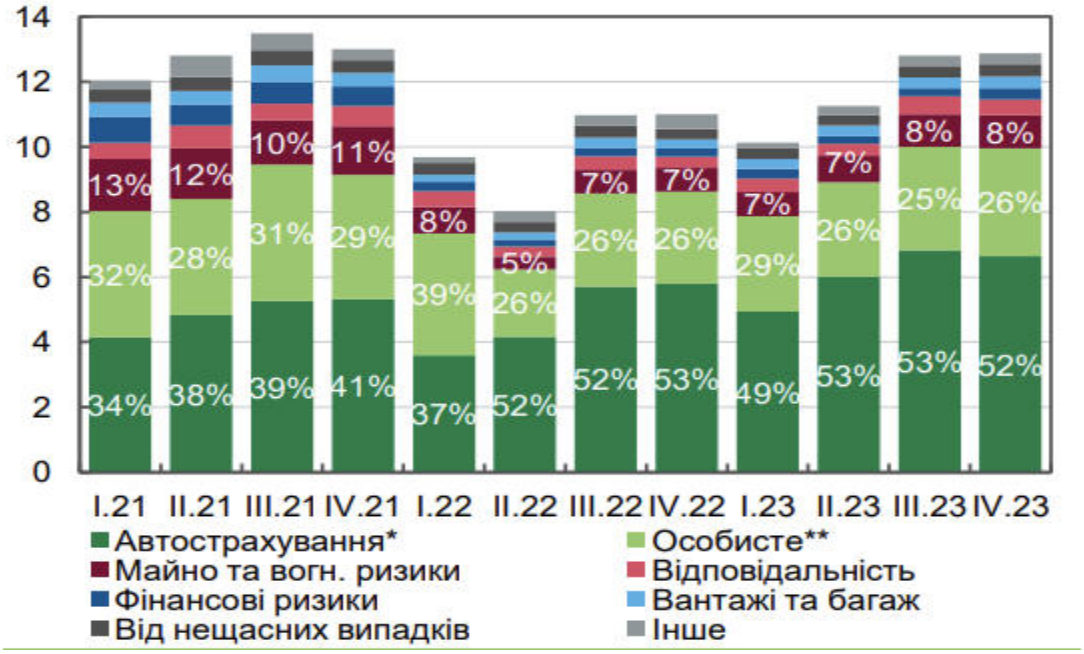

Рис. 2.10. Структура страхових премій за видами страхування у 2021 – 2023 рр. , млрд грн [24]

Коефіцієнт утримання був сталим у 2023 року. І хоча у IV кв. обсяг страхових премій, що були передані на перестрахування, знизився, це співставно зниженню валового обсягу страхових премій.

«Резерви збитків за добровільними видами страхування зменшилися на 2% порівняно з III кварталом. Ануалізований коефіцієнт покриття премій резервами знижувався третій квартал поспіль до 85% у IV кварталі. Натомість аналогічний коефіцієнт для обов'язкових видів страхування незначно зріс протягом останнього півріччя з огляду на швидше зростання резервів збитків порівняно зі зростанням чистих премій.

У IV кварталі погіршилися коефіцієнти збитковості обов'язкового та добровільного страхування до 51% та 38% відповідно. Причиною цього стало швидше зростання виплат порівняно із заробленими преміями наприкінці року. Для добровільного страхування таке погіршення – перше після чотирьох кварталів зниження показника.

Комбінований коефіцієнт у IV кварталі зріс (погіршився) на 3 в. п. до 95%. Крім вищих коефіцієнтів збитковості на це значно вплинуло суттєве зростання обсягу операційних витрат» [24].

У IV кв. доходи від ОВДП і далі зростали, а доходи від депозитних вкдадів – зменшувалися. При незмінних доходів від інвестицій коефіцієнт ефективності діяльності страхових компаній зріс на 2 % і відобразив погіршення комбінованих коефіцієнтів.

У 2023 р. ризикові страховики стали операційно дохідними: їхній дохід становив 1,8 млрд грн, що забезпечило показники рентабельності капіталу на рівні 10 %, що майже у 1,5 рази нижче, ніж в 2022 році, але у два рази вище, ніж у 2021 р. Страхові компанії життя завершили рік з доходами у 0,5 млрд грн не зважаючи на операційну збитковість. Їх рентабельність капіталу складає 19 %. Наприкінці 2023 р. кількість страхових компаній, у яких нормативи (платоспроможність і достатність капіталу, якість активів, ризиковість операцій), знизилась до п’яти, одна частина порушників в активах зросла до 8 %.

2.2. Особливості діяльності НАСК «ОРАНТА» та її основні фінансової показники

«1923 р. Національна акціонерна страхова компанія (НАСК) «ОРАНТА» є правонаступницею Укрдержстраху (за винятком зобов'язань за довгостроковими договорами страхування колишнього Держстраху), який у свій час відігравав важливу роль у задоволенні соціально-економічних потреб суспільства. Укрдержстрах був створений 25 листопада 1921 року.

1993 р. Укрдержстрах було перетворено на ВАТ НАСК "ОРАНТА", засновником якого, з боку держави, виступив Фонд державного майна України.

1994-2008 рр. Починаючи з 1994 р. НАСК "ОРАНТА" є повним членом МТСБУ, а з 2003 року — членом Ядерного страхового пулу. У 2007 році Фонд державного майна України продав інвесторові останній пакет акцій, що перебував у державній власності. Компанія стала приватною, що сприяло подальшому поліпшенню структури активів НАСК "ОРАНТА" і підвищенню її платоспроможності.

2009-2023 рр**.** У період 2020-2023 років Українська федерація убезпечення об'єдналася з Національною асоціацією страховиків, що дозволило довести частку членів асоціації класичних страховиків до двох третин від загальної кількості страхових компаній ринку. НАСК "ОРАНТА" виступила одним з ініціаторів та активних учасників об'єднавчого процесу класичних страховиків» [20].

Основні фінансові показники діяльності компанії наведено у табл. 2.2 і 2.3.

Формування капіталу НАСК «ОРАНТА» становлять процеси залучення фінансових ресурсів у страхову діяльність, управління їх рухом, а також трансформація у конкретні форми капіталу, що здатні профінансувати певні зобов'язання, тобто забезпечити платоспроможність будь-якого часу.

Таблиця 2.2

Основні фінансові показники діяльності НАСК «ОРАНТА» у 2019 – 2023 рр., тис. грн [20]

	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Статутний фонд	159 000	159 000	159 000	159 000	159 000
Власний капітал	219 356	286 842	322 485	411 402	487 193
Випущені страхові контракти, що належать до зобов'язань (раніше - страхові резерви)	519 334	603 664	675 380	820 892	945 883
Утримувані контракти перестрахування, що належать до активів (раніше частка перестрахувальників у страхових резервах)	61 503	61 044	64 501	43 331	50 158
Страхові премії	913 872	958 163	1 182 723	1 183 525	1 525 624
Премії, передані у перестрахування	67 470	51 719	58 861	24 181	29 968
- резидентам	47 578	28 857	39 470	2 368	3 298

Таблиця 2.3

Звіт про оновлення кредитного рейтингу та рейтингу фінансової стійкості НАСК «ОРАНТА» у 2020 – 2023 рр. [20]

Дата	Рейтинг фінансової стійкості	Кредитний рейтинг
15.11.2023	uaAA-ifr Відмінна фінансова стійкість	
19.05.2023	uaAA-ifr Відмінна фінансова стійкість	uaA Висока кредиспроможність
25.11.2022	uaAA-ifr Відмінна фінансова стійкість	uaA Висока кредиспроможність
31.05.2022	uaAA-ifr Відмінна фінансова стійкість	uaA Висока кредиспроможність
26.11.2021	uaAA-ifr Відмінна фінансова стійкість	uaA Висока кредиспроможність
10.06.2021	uaAA-ifr Відмінна фінансова стійкість	uaA Висока кредиспроможність
16.12.2020	uaAA-ifr Відмінна фінансова стійкість	uaA Висока кредиспроможність
27.05.2020	uaAA-ifr Відмінна фінансова стійкість	uaA Висока кредиспроможність

Залучення фінансових ресурсів НАСК «ОРАНТА» відбувається через зовнішні і внутрішні джерела фінансування у процесі реалізації нею власне фінансової, страхової, інвестиційної діяльності. При цьому розмежування підприємницької діяльності на ці види діяльності продиктоване сучасними трендами розвитку бухгалтерського обліку і фінансів, є агрегуванням фінансово-господарських операцій, а також їх економічним змістом. Рух всіх фінансових ресурсів у цих сферах діяльності є динамічно взаємопов'язаним і становить кругообіг цих ресурсів.

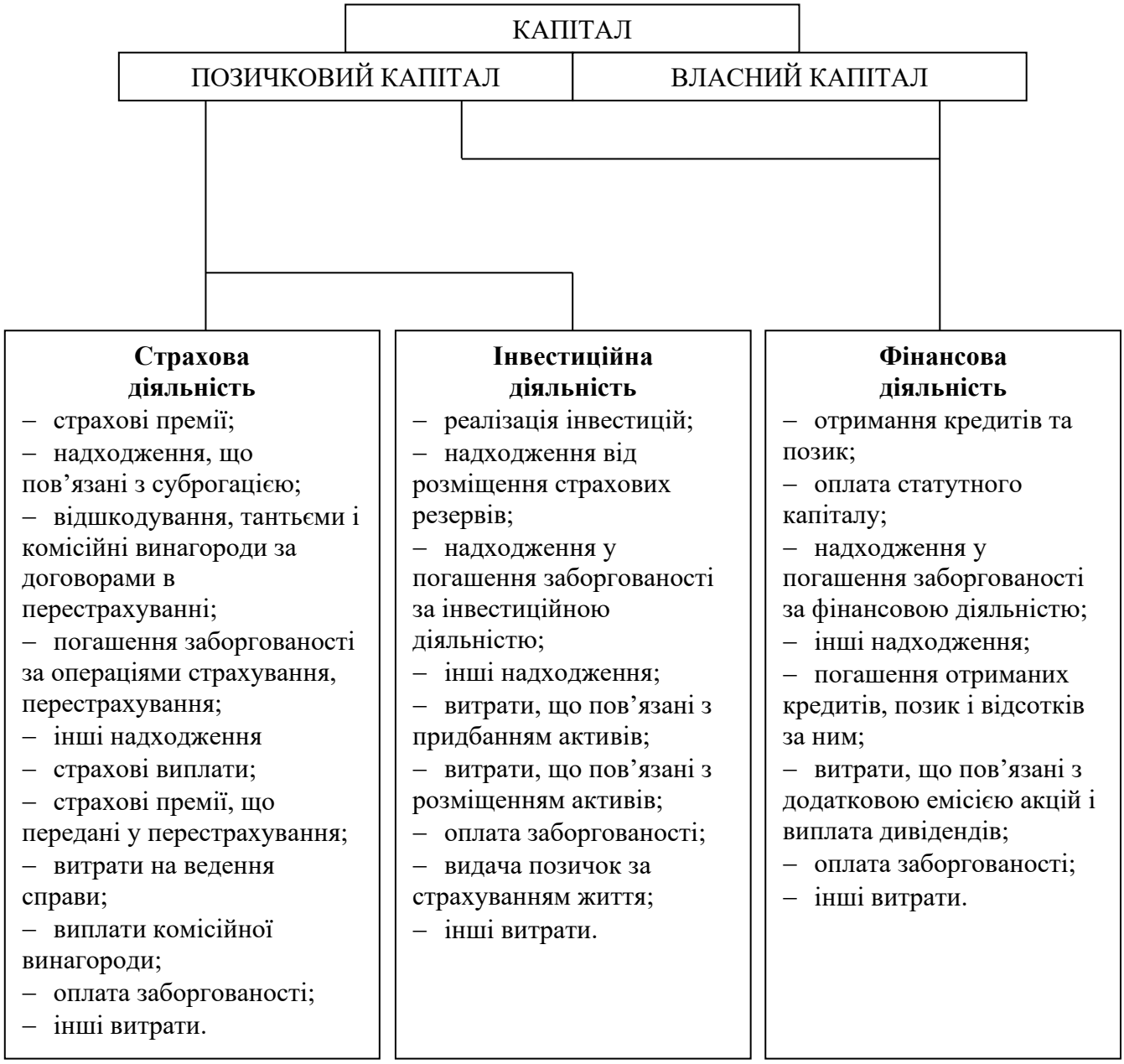

Рис. 2.11. Види діяльності НАСК «ОРАНТА» [20]

Приймання і виконання страхових зобов’язань, тобто надання страхової послуги є основним напрямом діяльності НАСК «ОРАНТА» і сприяє створенню передумов задля здійснення інших напрямів її діяльності. При цьому роль інвестиційної і фінансової діяльності НАСК «ОРАНТА» є не менш важливою за її страхову діяльність. Принципову схему взаємодії основних видів діяльності НАСК «ОРАНТА» представлено на рис. 2.11.

Мета створення НАСК «ОРАНТА» - отримання прибутку за рахунок здійснення страхових операцій. Прибуток, який характеризує ефективність цієї діяльності, є внутрішнім джерелом утворення капіталу, а збиток призводить до відтоку капіталу, тобто відповідного зменшення. Величина прибутків залежатиме від обсягів капіталів, що залучені у результаті реалізації страхової та фінансової діяльності, і від напрямів їх вкладень у результаті здійснення інвестиційної діяльності.

Страхова діяльність є тією діяльністю, що пов’язана зі здійсненням страхової виплати за настання страхової події за певну плату, або страхову премію. Вона поділяється на саме страхову та перестрахову діяльності. Першу діяльність, в свою чергу, поділяють за видами операцій на страхування життя та страхування інше, аніж страхування життя.

Перестрахову діяльність обумовлено власне страховою діяльністю НАСК «ОРАНТА». Вона є процесом прийняття та передачі частки страхових зобов’язань іншому страховику за перестрахувальну премію.

Фінансові ресурси від страхової діяльності надходять через канали зовнішніх джерел фінансування, куди входить страхова премія, комісійні винагороди та тантьєми за договорами перестрахування, зокрема участь перестрахувальників у прибутку перестраховика.

У таблиці 2.4. наведено узагальнені показники щодо структури доходів та витрат від страхової діяльності НАСК «ОРАНТА» за підсумками 2023 року.

Таблиця 2.4

Структура доходів та витрат зі страхової діяльності НАСК «ОРАНТА» у 2022 – 2023 р, тис. грн [20]

Найменування показника	За звітній період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	525 383	469 936
Чисті зароблені страхові премії	515 541	462 851
Премії, передані у перестрахування	46 712	39 836
Адміністративні витрати	95 025	90 294
Витрати на збут	154 0521	136 865
Інші операційні витрати	151 962	50 867

Як видно з табл. 2.3, страхові премії, що надходить за договорами страхування, співстрахування і перестрахування, відносять до головного джерела прибутків від страхової, або поточної, діяльності НАСК «ОРАНТА». Їх розміри, а отже і обсяг фінансових ресурсів, які надходять від страхової діяльності, залежить від кількості реалізованих страхових полісів, страхового тарифу та страхової суми, а також видів страхових операцій.

Страхові премії призначені для фінансування страхових виплат, витрат на ведення справи, відрахувань до резерву попереджувальних заходів. Відплив фінансових ресурсів залежатиме від кількості випадків настання страхових подій, а також їх фінансових наслідків і активності перестрахувальної діяльності тощо.

Перевищення прибутків від операцій страхування та перестрахування над витратами формує прибуток від страхової діяльності, який згодом формує прибутки НАСК «ОРАНТА», що є джерелами збільшення власного капіталу.

Страхова премія бере участь у кругообігу коштів, а далі перетворюється на страхові резерви і формує капітал НАСК «ОРАНТА». Страхові резерви є ключовим елементом управління страховою діяльністю, їх спрямовано на забезпечення страхових зобов’язань і страхових виплат. Отже формування страхових резервів можна пов’язати із виникненням зобов’язань у НАСК «ОРАНТА», розрахунки за якими мають привести у майбутньому до відпливу

фінансових ресурсів. За беззбиткової реалізації договорів страхування страхові резерви трансформуються у таку форму капіталу як прибуток. Управління страховими резервами включає формування їх складу, що відповідає складу зобов'язань, що прийняті, та величини, яка покриває ці зобов'язання.

Реалізація страхової діяльності НАСК «ОРАНТА» супроводжується різноманітними ризиками, що впливають на формування капіталів. Серед основних можна виділити зміну збитковості страхових операцій, ставки рефінансування, страхового законодавства, а також неякісний менеджмент і кредитний ризик. Реалізація цих ризиків може призвести до збитковості і відтоку коштів, що негативно позначиться на здатності виконання своїх зобов'язань НАСК «ОРАНТА».

Зміни у перебігу процесу збитковості страхових операцій призведе до зростання обсягів страхових виплат і може бути наслідком великих збитків як результат недостатності страхової премії.

Неякісний менеджмент НАСК «ОРАНТА» у цілому та на окремих управлінських ділянках може привести до недостатності страхових премій і страхових резервів в результаті їх невірної калькуляції, а також до появи незбалансованого страхового портфеля.

Кредитні ризики проявляються у результаті неплатоспроможності перестрахувальника й інших дебіторів.

Інвестиційна діяльність – це діяльність, що пов'язана з розміщенням сформованого капіталу у різні активи з метою отримання прибутку. Реалізація інвестиційної діяльності здійснюється через зовнішні і внутрішні джерела, зокрема прибуток страховика. Зовнішні джерела фінансування включають надходження від страхової діяльності, а також залучення коштів засновників та акціонерів, кредитів і позик, кредиторської заборгованості тощо.

Структуру інвестиційного портфеля НАСК «ОРАНТА» за результатами діяльності за 2022 – 2023 рр. представлено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Структура інвестиційного портфеля НАСК «ОРАНТА» у 2022 – 2023 рр., тис. грн [20]

Найменування показника	на 31.12.2023 рік	на 31.12.2022 рік
Довгострокові фінансові інвестиції:		
Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	12,6	11,1
Акції	11 585,3	1 975,4
Облігації	813,4	27 296,3
ОВДП	173 925,5	215 472,5
Інші	44 321	27 215
Резерв під зменшення корисності	-174 245,1	-143 186,6
Разом	**12 092,2**	**101 569,9**
Поточні фінансові інвестиції:		
Строкові депозити вклади	149 060,3	122 808,5
ОВДП	7 058,4	13 324,6
Разом	**156 118,5**	**136 133,7**

Основним джерелом інвестиційної діяльності НАСК «ОРАНТА» є страхові резерви, що обумовлено тим, що наявність тимчасово вільних фінансових ресурсів у результаті створення тимчасового лагу між надходженнями страхових премій і здійснюваними страховими виплатами створює найсприятливіші умови для інвестування та тримання додаткового прибутку. Через невизначеність часу настання та величини страхових зобов'язань, а також нормативних обмежень страхові резерви інвестують у різні високоліквідні активи, зокрема векселі банків, депозити тощо.

У таблиці 2.6 наведено відомості про розміри страхових резервів із страхування життя та страхування іншого, ніж страхування життя НАСК «ОРАНТА».

За даними таблиці можна зробити висновок, що незначна частина страхових резервів НАСК «ОРАНТА» сконцентрована у страхуванні життя, що пов'язано із низьким попитом на саме цей вид послуг і економічною нестабільністю в Україні. Зауважимо, що така ситуація спостерігається і у цілому по всім страховикам в Україні.

Таблиця 2.6

Страхові резерви НАСК «ОРАНТА» у 2023 р. у 2022 – 2023 рр., тис. грн

[20]

Назва резерву	Станом на 31.12.2023 р.	Станом на 31.12.2022 р.
Всього, в т.ч.:	415 287,3	362 699,3
- резерви незароблених премій	217 105,4	171 277,4
- резерв заявлених, але не виплачених збитків	115 796,5	116318,5
- резерв збитків, які виникли, але не заявлені	36 456,9	34 462,6
- резерв коливань збитковості	-	-
- резерв катастроф	18 714,1	15 000,7
- резерви із страхування життя	27 214,2	25 641,8

Інвестиційна діяльність грає особливу роль у страхуванні. Зокрема у страхуванні життя, де страхувальнику гарантують відповідний інвестиційний дохід, завдяки її здійсненню забезпечуються виконання страхових зобов'язань. Накопичувальне страхування формує інвестиційний дохід, який є єдиним джерелом прибутку. Окрім цього, інвестиційний дохід можна використати для покриття технічного результату за страховими операціями.

Інвестиційна діяльність НАСК «ОРАНТА» залежить від обсягів сформованого капіталу і від здійснюваних видів страхування. Зокрема страхування життя, яке характеризується довгим інвестиційним горизонтом, дозволяє НАСК «ОРАНТА» брати капітал на тривалі терміни, що суттєво розширює можливості компанії щодо інвестування. Страхування інше, ніж страхування життя, обмежує ж інвестиційний потенціал НАСК «ОРАНТА», оскільки характеризується короткостроковістю.

Перевищення прибутків над витратами, що пов'язані із розміщенням капіталу, створюватиме інвестиційний дохід, який формує прибуток НАСК «ОРАНТА». Інвестування коштів несе у собі різні ризики, які пов'язані із зміною дохідності активів, ризик неякісного управління, кредитні ризики. Реалізація цих ризиків призводитиме до відтоку капіталів через безповоротність, неліквідність, недостатню дохідність активів,

розбалансованість інвестиційного портфеля, а також матиме негативний вплив на спроможність погашення зобов'язань.

Класифікацію ризиків страхової компанії НАСК «ОРАНТА» представлено на рис. 2.12.

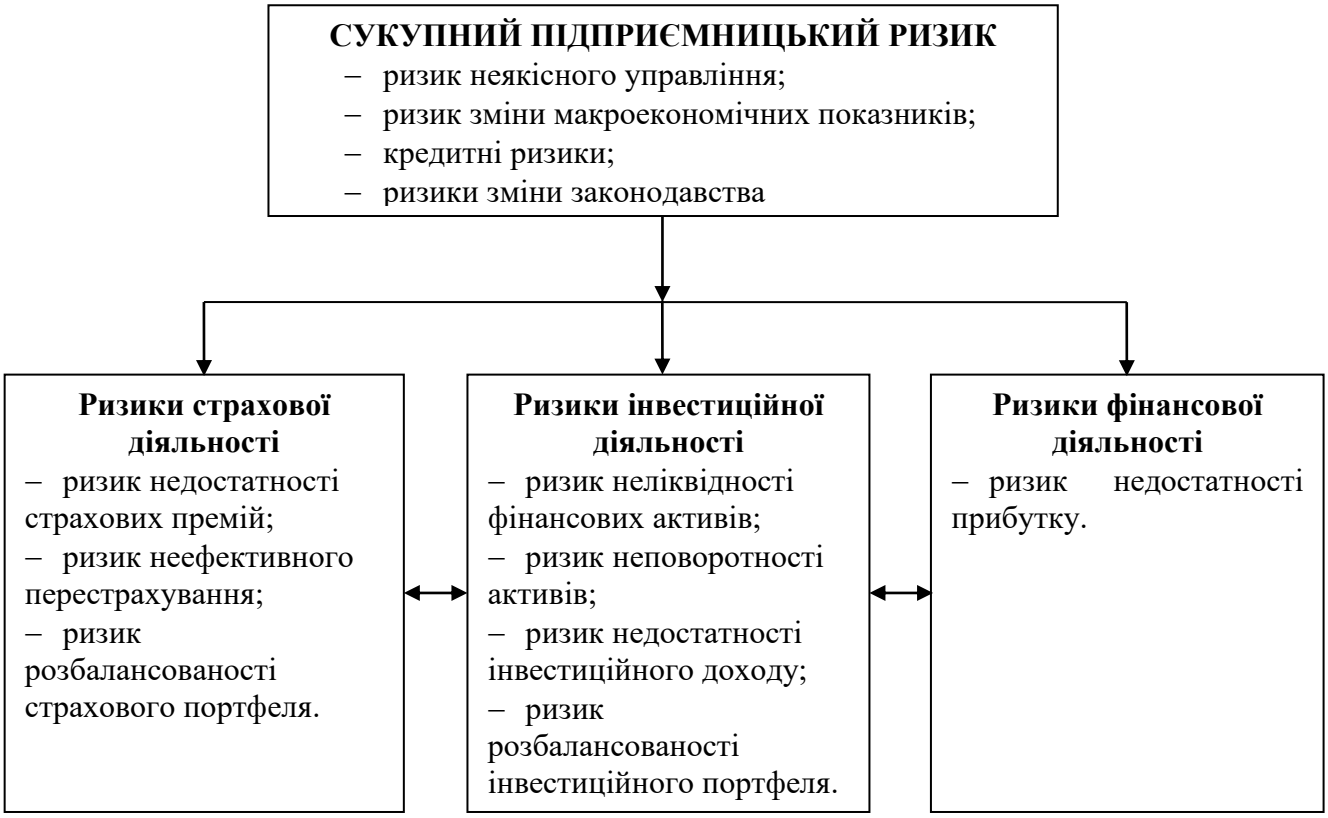

Рис. 2.12. Класифікація ризиків страхової компанії НАСК «ОРАНТА»

Фінансова діяльність НАСК «ОРАНТА» є діяльністю, що пов'язана з формуванням статутного капіталу, випуском корпоративних цінних паперів і отриманням емісійного доходу від них, залученням кредитів та позик, а також виплатою відсотків по кредитах та позиках, дивідендів, штрафів і пені за простроченою кредиторською заборгованістю тощо. Залучення капіталів у результаті реалізації фінансової діяльності відбувається з зовнішнього джерела фінансування, а це передбачає його повернення, і в окремих випадках – і платність. Вилучення засновниками і акціонерами статутного капіталу, а також повернення кредитів і позик, сплата дивідендів та відсотків призводитиме до відтоку коштів із НАСК «ОРАНТА».

Страхова й інвестиційна діяльність є немислимою без фінансової діяльності, і навпаки. Остання забезпечує цей бізнес стартовим капіталом, а, по-друге, джерелом сплати дивідендів є прибуток, що формується у процесі реалізації страхової та інвестиційної діяльності.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Стратегія розвитку фінансового сектору України, яку було розроблено Міністерством фінансів України, НБУ, НКЦПФР, а також Фондом гарантування вкладів фізичних осіб у 2021 р., окреслила жорсткі орієнтири розвитку усіх сегментів фінансового ринку, зокрема і страхового. При цьому, ті зміни, що відбулись за цей час у політичному, економічному і соціальному середовищі українського суспільства зумовлюють необхідність суттєвого перегляду окремих аспектів цієї стратегії, коригування основних кроків, удосконалення фінансових інструментів.

Нині імплементація Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року реалізується із урахуванням засад та принципів українського і міжнародного законодавства, внутрішніх військових умов, сучасних викликів і нагальних потреб учасників фінансового ринку. Адаптування основних засад загальної стратегії [33] щодо певних умов функціонування ринку страхових послуг, потреб та викликів всіх учасників, місією страхового ринку Україні варто вважати: динамічний і розвинутий, інтегрований, стійкий, ефективний і конкурентоспроможний ринок, що повною мірою сприяє сталому й інклюзивному економічному розвитку України. Отже місією страхових компаній України є їх роль «драйвера сталого та інклюзивного розвитку економіки України, що сприятиме підвищенню добробуту громадян через забезпечення страхового захисту, ефективного акумулювання, розподілу та обігу фінансових ресурсів в економіці» [33]. Очікувані результати дотримання та виконання стратегії розвитку страхових компаній мають стати забезпечення реалізації:

• страхових послуг високої якості і формування доступності у фінансовому обслуговуванні (фінансова інклюзія) широких верств населення;

• ефективної системи державного регулювання, орієнтованої на захист інтересів страхувальників.

В контексті реалізації стратегії розвитку страхової діяльності в Україні має бути впроваджено певні заходи макро- і мікромасштабів. Новітня модель цієї стратегії має базуватися на тісній взаємодії страхувальника, страховика, страхового посередника і регулятора щодо ефективного функціонування ринку та якісного задоволення усіх потреб його учасників. Відповідна модель стратегії розвитку страхового ринку, яку було сформовано на основі методології структурного аналізу і проєктування SADT (у середовищі IDEF0), відображає складники, їх взаємозв'язки і очікувані результати, що стануть прийнятним задля забезпечення задоволень потреб суспільства.

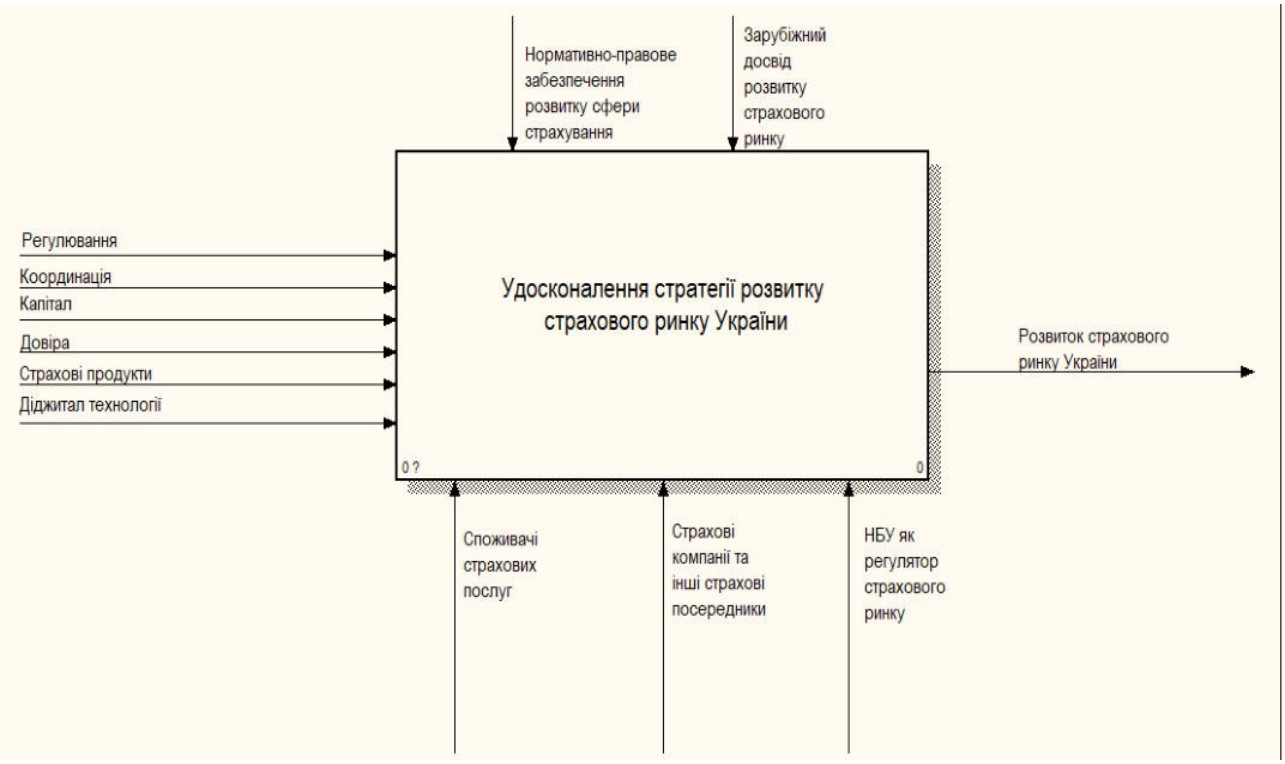

Рис. 3.1. Загальна декомпозиція концептуальної моделі удосконалення стратегії розвитку страхового ринку України [35]

Деталізація цієї декомпозиційної моделі вдосконалення стратегії активізації страхової діяльності на наступному рівні (рис. 3.2) повною мірою уточнює поетапний алгоритм об'єднання складових елементів і їхній взаємозв'язки за такими блоками, яка забезпечення:

- фінансової стабільності в країні у цілому і фінансовій сфері зокрема;

- економічного розвитку в країні, що буде сприяти загальній активізації економічних процесів;

- фінансової інклюзії для всіх учасників страхової діяльності;

- інноваційного розвитку сфери страхування.

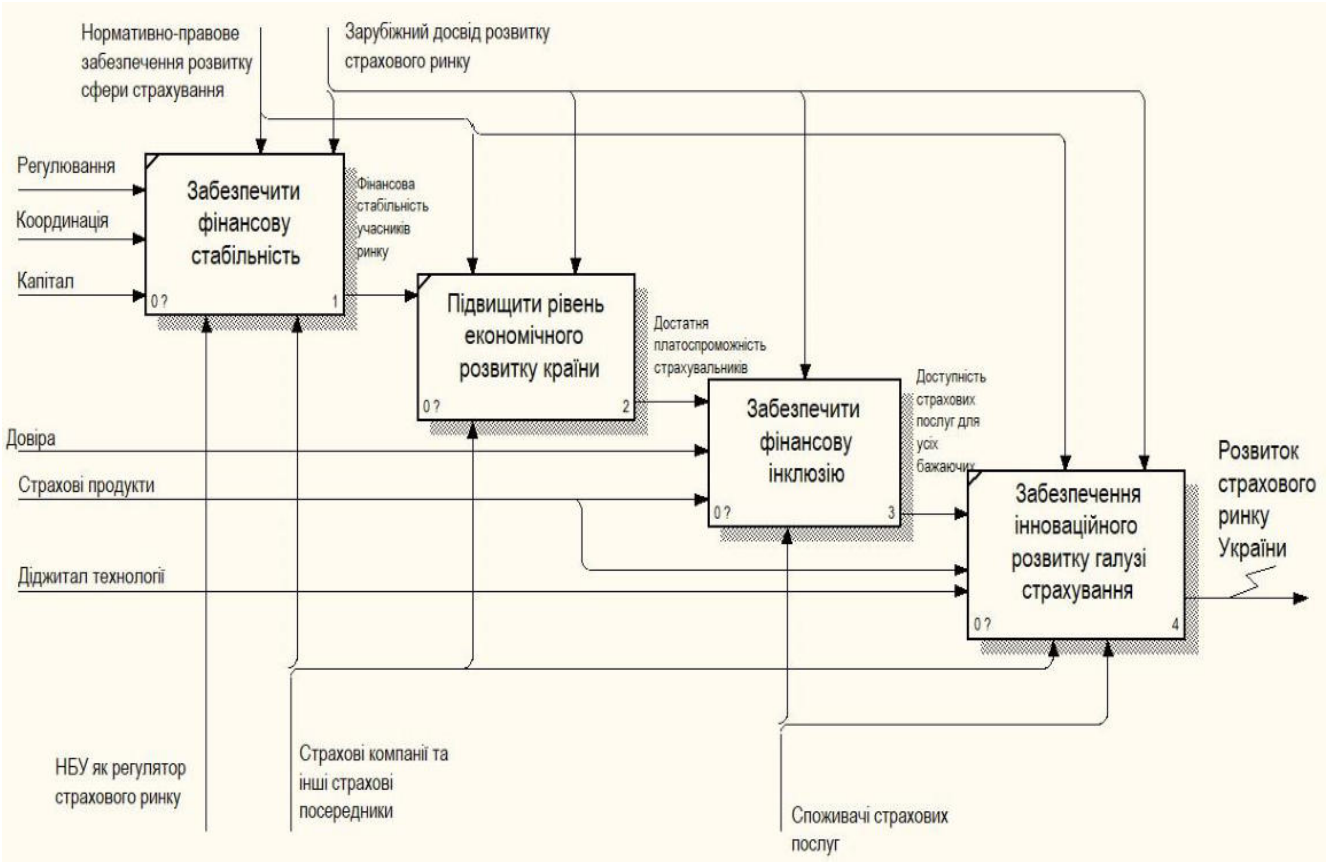

Рис. 3.2. Декомпозиція першого рівня концептуальної моделі удосконалення стратегії розвитку страхового ринку України [35]

У моделі відображений послідовний процес поетапного досягнення ключових завдань розвитку страхової діяльності в Україні за умов дотримання і виконання всіх поставлених завдань на кожному виділеному блоці. Зокрема блок «Забезпечення фінансової стабільності» передбачатиме тісну й плідну співпрацю НБУ і саморегулівних організацій ринку з метою організації:

– реалізації стратегії розвитку страхового ринку України на засадах «Стратегії розвитку фінансового сектору до 2025 року, а також врахування міжнародного досвіду;

– удосконалення чинного законодавства і встановлення додаткових правил у діяльності страхових компаній, добросовісна конкуренція між ними, прозорі умови ведення страхового бізнесу тощо;

– роботи існуючих асоціацій, спілок і об'єднань страховиків із метою координації їхньої роботи на фінансовому ринку;

– регулярних форумів, наукових конференцій або інших комунікацій задля підтримки учасників страхового ринку, сприяння та координація планів розвитку страхування;

– притоку необхідного обсягу капіталів на страховий ринок задля підтримання необхідного рівня незалежності і автономії страхових компаній.

«Дотримання умов правил у блоці «Підвищення рівня економічного розвитку країни» на підставі власного та зарубіжного досвіду і завдяки відпрацьованим механізмам створить умови для реалізації наступних завдань:

– підвищення стабільності фінансових установ;

– підвищення рівня платоспроможності юридичних і фізичних осіб, які є потенційними страхувальниками чи споживачами страхових послуг;

– формування умов ефективного розміщення страхових резервів;

– створення різноманітних інструментів високодохідного і надійного інвестування.

Наступний блок «Забезпечити фінансову інклюзію» призначено для виконання таких завдань:

– створення умов для поширення повного комплексу необхідної інформації про переваги та вигоди використання страхових продуктів, результати діяльності та рейтинги страховиків;

формування умов рівноправного доступу споживачів до страхових продуктів;

– формування диференційованих індивідуальних програм страхового захисту;

– формування широкої мережі віддаленого чи контактного обслуговування потенційних страхувальників;

– організація зустрічей, форумів, обговорень для популяризації страхування;

– підтримка прозорості діяльності страхових компаній для зміцнення довіри до страхового ринку.

Останній етап моделі – «Забезпечення інноваційного розвитку галузі страхування» пов'язано із стрімким розвитком діджитал-технологій, появою нових продуктів і програм, нових схем чи механізмів обслуговування, які відповідають викликам часу та повністю забезпечуватимуть потреби споживачів. Цей блок базується на наступних процесах:

– впровадження інноваційних підходів із закордонного досвіду;

– врегулювання використання окремих діджитал технологій з метою убезпечення приватних даних ;

– розробка і впровадження інноваційних продуктів та програм страхового захисту;

– розробка та впровадження спеціальних технік і застосунків для віддаленого обслуговування;

– інші напрями інноваційного розвитку страхового ринку» [35].

Дотримання основних засад, принципів, правил і послідовність концептуальної моделі щодо вдосконалення стратегії розвитку страхового ринку України у цілому дозволить досягти необхідні умови як у кожному із окреслених блоків, так по моделі загалом.

ВИСНОВКИ

1. Правові аспекти сутності «страхова діяльність» проявляються у нормативному трактуванні, власне, страхування визначається у Законі України «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909-IX) як «правовідносини щодо захисту страхових інтересів фізичних та юридичних осіб (страховий захист) при страхуванні ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням, з володінням, користуванням і розпорядженням майном, з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі, у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування, за рахунок коштів фондів, що формуються шляхом сплати страхувальниками страхових премій (платежів, внесків), доходів від розміщення коштів таких фондів та інших доходів страховика, отриманих згідно із законодавством» [27]. Щодо діяльності на ринку страхування, то вона включає «діяльність із страхування s діяльність з надання супровідних послуг на ринку страхування», а остання включає діяльність з надання посередницьких та допоміжних послуг.

2. Міцність фінансового потенціалу страховиків є передумовою їх успішної діяльності на страховому ринку. Його розміри визначаються якістю та обсягом фінансових ресурсів у його розпорядженні. Ці фінансові ресурси є грошовими доходами і надходженнями, які використовуються страховою компанією для операцій страхування та перестрахування від моменту укладання договору страхування до виконання конкретних зобов'язань по них як страхові виплати, а також задля інвестування й інших витрат, що забезпечують договори страхування, економічне стимулювання працівників, удосконалення і підвищення якості страхових послуг.

3. Щодо страхування, то у 2023 році обсяг активів non-life страховиків залишався незмінним, і за весь рік виріс лише на 1 %. З Реєстру було виключено 27 компаній – переважно з сегменту ризикового страхування. У

цілому активи страховиків життя підвищились на 4 % на квартал і на 17 % протягом року.

4. Аналіз діяльності НАСК «ОРАНТА», яка на сьогоднішній день повністю задовольняє вимогам держави щодо платоспроможності, показав, що основна частка власного капіталу цієї страхової компанії припадає на статутний капітал (ми пояснили це недостатньою розвиненістю вітчизняного страхового ринку), а найбільшу питому вагу в позиковому капіталі займає страховий резерв. Це обумовлює досить високе співвідношення позикового і власного капіталу, що встановлюється для страхових компаній, на відміну від інших учасників ринку. Проведений аналіз дозволив зробити висновок про те, що склад і частка елементів капіталу НАСК «ОРАНТА» визначається специфікою, об'ємом операцій страхування та рівнем розвиненості страхового ринку.

5. Імплементація Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року реалізується із урахуванням засад та принципів українського і міжнародного законодавства, внутрішніх військових умов, сучасних викликів і нагальних потреб учасників фінансового ринку. Адаптування основних засад загальної стратегії [33] щодо певних умов функціонування ринку страхових послуг, потреб та викликів всіх учасників, місією страхового ринку Україні варто вважати: динамічний і розвинутий, інтегрований, стійкий, ефективний і конкурентоспроможний ринок, що повною мірою сприяє сталому й інклюзивному економічному розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асоціація Страховий Бізнес. URL: https://insurancebiz.org/index.php
2. Ачкасова С. А., Коваленко К. А. Визначення впливу управління активами страхових компаній на розвиток потенційного нагляду за їх діяльністю. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2016. Вип. 16. С. 476 – 480.
3. Базилевич В.Д., Базилевич К. С. Страхова справа. Вид. 7-є. стереот. К.: Вид-во «Знання», 2016. 351 с.
4. Баранов А., Баранова О. Концептуальні засади державного регулювання страхового ринку. *Фінансовий простір*, 2022. №2 (46).
5. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні». *НБУ*. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya
6. Виговська В. В. Теоретичні аспекти визначення сутності страхового ринку. *Науковий вісник Полісся*, 2016. № 4(4). С.124-131. URL: http://nvp.stu.cn.ua/article/view/69649
7. Вовчак О. Д. Страхування: навчальний посібник. Львів: «Новий Світ», 2005. 480 с.
8. Гаманкова О. О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2007. 328 с.
9. Гаманкова О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика : монографія. Київ. КНЕУ, 2009. 283 с.
10. Говорушко Т. А., Стецюк В. М., Толстенко О. Ю. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: монографія. К.: «Центр учбової літератури», 2012. 168 с.
11. Дем’янчук М. А., Гуржий К. С. Трансформація страхового ринку в умовах розвитку цифрових технологій. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. № 25. С. 272-278.

12. Дубина М., Козлянченко О. Концептуальні аспекти дослідження сутності діджиталізації та її ролі в розвитку сучасного суспільства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3(19). С. 21–32.

13. Кнейслер О. В. Формування системи управління фінансовими потоками страхових компаній. *Схід*, 2015. № 5. С. 55 – 59.

14. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг : концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.

15. Коваленко Ю. М . Управління фінансовими активами: підруч. в 2-х т. Ірпінь, УДФСУ, 2019. Т.2 С. ,

16. Кожухар Н. М. Діджиталізація страхового ринку України в умовах становлення цифрової економіки. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*, 2022. С.47-48.

17. Косова Т. Д., Слободянюк О. В. Інституціональні особливості капіталізації страхових компаній України на фондовому ринку. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*, 2016. № 3. С. 91 – 95.

18. Ліга страхових організацій України. URL: http://uainsur.com/liga/about/info/

19. Навроцький Д.А. Формування страхового ринку України : автореф. дис… .канд. екон. наук. К.: Інститут економічного прогнозування НАНУ, 2005. 16с

20. НАСК «ОРАНТА». UKR: https://oranta.ua/

21. Олійник В. М. Фінансова стійкість страхових компаній: монографія. Суми: Університетська книга, 2015. 287 с.

22. Осадець С. С., Артюх Т. М., Гаманкова О. О., Колотило О. Д., Кривошлик Т. Д. Страхові послуги: підручник. Київ : КНЕУ. 2007. 464 с.

23. Письменна Т. В. Управління збалансованістю страхового портфеля: дискурс в теорію та погляд на сучасну практику. *Вісник Тернопільського національного економічного університету: науковий журнал ТНЕУ*. Тернопіль, 2016. Вип. 2. С. 90 – 101.

24. Показники діяльності страхових компаній. Наглядова статистика. *НБУ*. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6

25. Полторак А. С. Розвиток страхових ринків як базис забезпечення резільєнтності систем гарантування соціально-економічної безпеки регіонів. *Modern Economics*, 2022. №34. С.82-89.

26. Про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестрахування (Solvency II): Директива 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року. URL: http://nfp.gov.ua/content/direktivi-es.html (дата звернення: 15.12.2018)

27. Про страхування: ЗУ від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20?find=1&text=%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0+%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C#Text

28. Проскурович О. В., Мельничук І. І. Формування фінансових результатів страхових компаній. *Вісн. Хмельн. нац. ун-ту. Серія: Економічні науки*, 2014. № 5. Т. 1. С. 109 – 116.

29. Ромашко О. М., Шпільчак О. І. Нові підходи до трактування страхового ринку. *Проблеми і перспективи економіки та управління*, 2020. №1 (21). С. 259-266.

30. Рудь І. Ю. Страховий ринок України: аналіз та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2019. Вип. 23(2). С. 87–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_23(2)__18

31. Світлична О. С., Сташкевич Н. М. Управління фінансами страхових організацій: навч. пос. Одеса: Атлант, 2015. 258 с.

32. Сосновська О. О. Механізм управління гнучкістю ресурсного потенціалу страхових компаній. *Бізнес Інформ*, 2014. № 4. С. 393 – 400.

33. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (оновлена у березні 2021 року). НБУ. URL:

https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya- rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686

34. Фурман В. М. Страховий ринок в Україні: проблеми становлення та стратегії розвитку : автореф. дис. ... д-ра екон. наук / Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАНУ». Київ, 2006. 36 с.

35. Храпонюк Д. О. Стратегія розвитку страхового ринку в Україні. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/49816/1/%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0_%D0%A5%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D1%8E%D0%BA_%D0%94._%D0%95%D0%90%D0%BC-21.pdf

36. Юхименко В. М. Страховий ринок України в контексті впровадження вимог SOLVENCY II. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2017. № 2. С. 190 – 193.

37. Юхименко В. М. SOLVENCY II в Україні: проблеми впровадження вимог до платоспроможності страхових організацій. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 2015. № 12. С. 191 – 195.

38. Юхименко В. М. Концепція SOLVENCY II в системі нагляду за платоспроможністю страхових організацій в нових економічних умовах. URL: http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/4_yuhimenko.html

39. Brychko M. Governance of stakeholder's financial relationships: evidence fom ukrainian banking sector. *Corporate Ownership & Control*, 2013. Vol. 11. Issue 1(continued-7). P. 706 – 714.

40. Ostapenko M. Investor compensation fund: an optimal size for countries with developed stock markets and Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations (open-access) (Scopus, Academic Journal Guide (Association of Business Schools), Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD), Excellence in Research for Australia (ERA), Handelsblatt-VWL)*, 2017. Vol. 14, Issue 3. P. 404 – 425.

41. Shkolnyk I., Bondarenko E., Balev V. Estimation of the capacity of the Ukrainian stock market's risk insurance sector. Insurance Markets and Companies (open-access) (Asian Education Index, Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD), Google Scholar, OCLC WorldCat, Excellence in Research for Australia (ERA), 2017. Vol. 8, Issue 1. P. 34 – 47.

42. Shkolnyk I. Investor compensation fund: an optimal size for countries with developed stock markets and Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations (openaccess)*, 2017. Volume 14, Issue 3. P. 404 – 425.

ДОДАТКИ

Додаток А

Консолідований баланс (звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2023 року

Додаток 2
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку
1 "Загальні вимоги до фінансової
звітності"

	КОДИ
Дата (рік,місяць, число)	2018.04.11
за ЄДРПОУ	00034186
за КОАТУУ	8036300000
за КОПФГ	234
за КВЕД	65.12

Підприємство **ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "НАЦІОНАЛЬНА АКЦІОНЕРНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ОРАНТА"**
Територія ***Україна, м. Київ***
Організаційно-правова форма господарювання
Вид економічної діяльності **Інші види страхування, крім страхування життя**

Середня кількість працівників **3 728**
Адреса, телефон: **02081 м.Київ, вул. Здолбунівська, 7-Д, 537-58-01, 537-58-09**
Контрольна сума 0B123B1EF9915ED262C5408182B90CF29553E609
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності v

Форма N 1-к Код за ДКУД 1801007

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	8 879	9 072
первісна вартість	1001	41 920	44 230
накопичена амортизація	1002	(33 041)	(35 158)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 058	1 823
Основні засоби	1010	230 364	199 253
первісна вартість	1011	714 954	681 613
знос	1012	(484 590)	(482 360)
Інвестиційна нерухомість	1015	35 077	34 257
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	35 077	34 257
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	12	13
інші фінансові інвестиції	1035	101 558	12 079
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	186	154
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Гудвіл при консолідації	1055	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	30 916	35 739
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	70 393	88 574
Інші необоротні активи	1090	1	1
Усього за розділом I	**1095**	**478 444**	**380 965**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4 462	3 824
Виробничі запаси	1101	4 462	3 824
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11 098	22 023
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3 747	3 729
з бюджетом	1135	27	230
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	2 592	1 279
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахун	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 133	6 660
Поточні фінансові інвестиції	1160	136 133	156 119
Гроші та їх еквіваленти	1165	42 352	50 014
готівка	1166	1	1
рахунки в банках	1167	42 351	50 013
Витрати майбутніх періодів	1170	328	325
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	36 781	29 860
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	8	7
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	23 052	20 222
резервах незароблених премій	1183	13 721	9 631
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	122	158
Усього за розділом II	**1195**	**240 775**	**274 221**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**719 219**	**655 186**

Продовження додатку А

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	159 000	159 000
Капітал у дооцінках	1405	234 112	208 196
Додатковий капітал	1410	45	45
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	1 651	1 651
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(108 545)	(199 767)
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-
Інші резерви	1435	15 000	18 715
Неконтрольована частка	1490	57	68
Усього за розділом I	**1495**	**301 320**	**187 908**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	9 032	6 355
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	9 032	6 355
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	347 699	396 573
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	25 641	27 215
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	150 781	152 253
резерв незароблених премій	1533	171 277	217 105
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**356 731**	**402 928**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	3 495	6 705
розрахунки з бюджетом	1620	2 615	6 161
у тому числі з податку на прибуток	1621	961	5 012
розрахунки зі страхування	1625	1 089	754
розрахунки з оплати праці	1630	5 227	4 008
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	7 468	5 797
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	22 365	29 602
Поточні забезпечення	1660	197	127
Доходи майбутніх періодів	1665	24	13
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	18 688	11 183
Усього за розділом III	**1695**	**61 168**	**64 350**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утриманими для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	-	-
Баланс	**1900**	**719 219**	**655 186**

Голова Правління Грищенко В.М.

Головний бухгалтер Захарченко Л.С.

Додаток Б

Контрольна сума 0B123B1EF9915ED262C5408182B90CF29553E609

Дата (рік,місяць, число) 2018.04.11

Підприємство ***ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "НАЦІОНАЛЬНА АКЦІОНЕРНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ОРАНТА"***

за ЄДРПОУ 00034186

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	525 384	469 935
Чисті зароблені страхові премії	2010	515 547	462 852
Премії підписані, валова сума	2011	612 176	510 564
Премії, передані у перестрахування	2012	46 711	39 837
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	45 828	13 214
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	(4 090)	5 339
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(104 284)	(92 792)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(181 526)	(138 526)
Валовий : прибуток	2090	239 574	238 617
збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	(332)	1 906
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	(3 867)	(2 454)
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	(1 037)	(2 418)
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	(2 830)	(36)
Інші операційні доходи	2120	61 393	66 601
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
Адміністративні витрати	2130	(95 027)	(90 294)
Витрати на збут	2150	(154 051)	(136 864)
Інші операційні витрати	2180	(151 960)	(50 861)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
Витрат від первісного визначення біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	26 651
збиток	2195	(104 270)	-
Дохід від участі в капіталі	2200	1	-
Інші фінансові доходи	2220	18 693	21 757
Інші доходи	2240	2 996	4 018
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	-	-
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(7 921)	(2 660)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	49 766
збиток	2295	(90 501)	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(18 574)	(18 005)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	31 761
збиток	2355	(109 075)	-

Продовження додатку Б

II.СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(5 262)	36 367
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	**(5 262)**	**36 367**
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	**(915)**	**5 950**
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	**(4 347)**	**30 417**
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	**(113 422)**	**62 178**
Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	(109 076)	31 769
неконтрольованій частці	2475	1	(8)
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	(113 423)	62 186
неконтрольованій частці	2485	1	(8)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	20 900	19 580
Витрати на оплату праці	2505	122 667	109 899
Відрахування на соціальні заходи	2510	26 365	24 780
Амортизація	2515	10 401	12 297
Інші операційні витрати	2520	525 680	357 790
Разом	**2550**	**706 013**	**524 346**

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	132 500 000	132 500 000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	132 500 000	132 500 000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(0,82)	0,24
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(0,82)	0,24
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Голова Правління Грищенко В.М.

Головний бухгалтер Захарченко Л.С.

Додаток В

Контрольна сума 0B123B1EF9915ED262C5408182B90CF29553E609

	КОДИ
Дата (рік, місяць, число)	2018.04.11
Підприємство *ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "НАЦІОНАЛЬНА АКЦІОНЕРНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ОРАНТА"* за ЄДРПОУ	00034186

(найменування)

Форма N 3-к Код за ДКУД 1801009

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	18 923	15 664
Повернення податків і зборів	3005	-	9
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	1 612	1 526
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	6 007	5 664
Надходження від повернення авансів	3020	38	4
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	3 328	2 621
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	58	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	563 901	480 235
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	40 861	77 317
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(167 347)	(147 490)
Праці	3105	(101 785)	(91 104)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(27 237)	(24 822)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(50 085)	(56 911)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на	3116	(14 231)	(29 294)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(7 170)	(3 157)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(28 684)	(24 460)
Витрачання на оплату авансів	3135	(11 034)	(3 722)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(34)	-
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	-	-
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими	3150	(172 611)	(138 441)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	-	-
Інші витрачання	3190	(112 722)	(136 461)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	**3195**	**(8 127)**	**(15 911)**

Продовження додатку В

1	2	3	4
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	14 073	-
необоротних активів	3205	23 247	4 669
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	1 797	414
дивідендів	3220	6	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та	3235	-	-
Інші надходження	3250	35	-
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(15 991)	(15 023)
необоротних активів	3260	(8 769)	(5 112)
Виплати за деривативами	3270	-	-
Витрачання на надання позик	3275	-	-
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та	3280	-	-
Інші платежі	3290	-	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	**3295**	**14 398**	**(15 052)**
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	30
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	-	-
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	-	-
Витрачання на сплату відсотків	3360	-	-
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової	3365	-	-
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	-	-
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	-	-
Інші платежі	3390	-	(76)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	**3395**	**-**	**(46)**
Чистий рух грошових коштів за звітний період	**3400**	**6 271**	**(31 009)**
Залишок коштів на початок року	3405	42 352	72 944
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	1 391	417
Залишок коштів на кінець року	3415	**50 014**	**42 352**

Голова Правління Грищенко В.М.

Головний бухгалтер Захарченко Л.С.